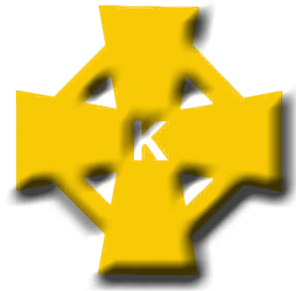

LEKMAN i KYRKAN

4
2019

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund

Livets Källa

Johannesevangeliet 5:31-36

Ansvarig utgivare

Anders Nordberg
Nygårdsvägen 32
554 74 Jönköping
cagnordberg@hotmail.com

Redaktionskommitté

Beryll Grandell
Karlfieldsgatan 8
632 27 Eskilstuna
016-51 60 73
beryll@telia.com

Medlemskap

Juhani Ahonen
Rådhusgatan 81
831 45 Östersund
063-12 30 30
070-557 82 41
juhani.ahonen@gmail.com

Förbundsbutik

Gert Råvik, Planteringsvägen 102c,
252 31 Helsingborg.
0730-355689
gertravik2@gmail.com

Berit Olsson, Rausvägen 57,
255 92 Helsingborg
042-293933

Förbundets plusgiro

Medlemsavgifter o gåvor
Pg 50 27 87 - 5

**Medlems- och lokalavdelnings-
registrering – Prenumeration**

Allan Forsberg
Kimröksgatan 5
296 35 Åhus
044-240527
lekmanna@hotmail.com

Tryck: LH Tryck, Box 224,
523 25 Ulricehamn

Hemsidan

www.lekmanikyrkan.se

Presstopp

Nr 1-20 senast den 28 feb 2020

UPPHOVSRÄTTSSKYDD

Allt material, texter och bilder, som publiceras i "Lekman i Kyrkan" och på hemsidan www.lekmanikyrkan är upphovsrättsskyddat.

Användning får ske endast med Svenska Kyrkans Lekmannaförbunds tillåtelse.

Redaktionen

Tillkännagivande

Sex månader efter det att ängeln Gabriel hade tillkännagett Johannes Döparens födelse, framförde ängeln ett annat budskap från Herren, ett budskap som bekräftade att Herrens löfte skulle gå i uppfyllelse: *"Se jungfrun skall bliva havande och föda en son och hon skall ge honom namnet Immanuel"* (Gud med oss) – Jesaja 7:14.

Herren sände också sin ängel till Josef, som var trolovad med Maria. Ängeln visade sig för Josef i en dröm och sa: *"Josef, Davids son, var inte rädd att ta till dig Maria, din hustru, ty barnet i henne har blivit till genom den helige Ande. Hon skall föda en son och du skall ge honom namnet Jesus, ty han skall frälsa sitt folk från deras synder"* – Matteus 1:20, 21.

Nu hade den tid kommit som Gud hade planlagt ända sedan syndafallet och hans första löfte om en frälsare. Han hade också talat om var Frälsaren skulle födas – i Betlehem – Mika 5:2.

När Guds tid var inne kom ett påbud om skattskrivning från världens mäktigaste härskare, den romerske kejsaren Augustus, och detta påbud förde Maria och Josef till Betlehem. Där föddes i mycket stor enkelhet världens Frälsare. En ängel tillkännagav Jesu födelse: *"Var inte förskräckt! Se jag bär bud om en stor glädje för hela folket. Ty i dag har en Frälsare blivit född åt er i Davids stad, och han är Messias, Herren."* – Lukas 2:10-11.

När åtta dagar hade gått och man skulle omskära pojken fick han namnet Jesus (frälsare), det som ängeln hade gett honom innan hans mor blev havande. I Jerusalem fanns en man vid namn Symeon,

som var rättfärdig och from och som väntade på Israels tröst. När Josef och Maria bar fram Jesus i templet prisade Symeon Gud: *"Mina ögon har sett din frälsning, som du har berett att skådas av alla folk, ett ljus som skall uppenbaras för hedningarna, och en härlighet för ditt folk Israel."* – Lukas 2:30-32.

Gud hade lett några judiska herdar till stallet där de tillbad Jesusbarnet i krubban – Matteus 2:1-12. Med hjälp av en stjärna hade han också lett hedningar, vice män från östern, till Betlehem, där de böjde knä för sin Herre. Därmed klargjorde Gud redan i början av Jesu liv att Jesus var hela människosläktets frälsare. – *"Det folk som vandrar i mörkret ser ett stort ljus, över dem som bor i mörkets land strålar ljuset fram. Du låter jublet stiga, du gör glädjen stor. De gläds inför dig som man gläds vid skörden, som man jublar när bytet fördelas. Oket som tyngde dem, stängen på deras axlar, förtryckarens piska bryter du sönder, som den dag då Midjan besegrades. Stöveln som bars i striden och manteln som fläckats av blod, allt detta skall brännas och förtäras av eld. Ty ett barn har fötts, en son är oss given. Völdet är lagt på hans axlar och detta är hans namn: Allvis härskare, Gudomlig hjälte, Evig Fader, Fredsfurste. Völdet skall bli stort, Fredens välsignelser utan gräns för Davids tron och hans rike. Det skall befästas och hållas vid makt med rätt och rättfärdighet nu och för evigt. Herren Sebaots lidelse skall göra detta."* – Jesaja 9:2-7

I Kristus Jesus – God Jul!

Redaktionen

Guds längtan efter din famn är trons innehåll

Tanken svindlar tanken när Nobelpristagarna berättar om sin forskning kring universums många hemligheter.

Vi måste nog hålla med en av tidens störta snillen, Einstein, när han säger att inför den kraft som finns i universums lagar måste man ödmjukt böja sitt huvud, eller Darwin, en annan känd vetenskapsman, när han talar om att det måste finnas en skapare bakom livets krafter. Men finns det då en plats för mig i denne store skapares värld? Allt är så obegripligt och jag är så liten.

Kanske är det detta perspektiv som gör att julens budskap tilltalar oss. För här möter vi någon som också är liten. Ett litet hjälplöst barn, nyfött, naket och fattigt. Han ligger där, ser på oss och väntar. Han kan inte tvinga sig på oss, bara vädja till oss att ta honom i famnen och bära honom vid vårt hjärta

I julens budskap finner vi de sannaste svaren på frågorna om Gud och tron. I klara blicken hos julens barn blir vi betraktade ur en annan synvinkel än ur de vuxnas. Barnet ser vem vi är i oss själva, och är förväntansfullt, fördomsfritt och nyfiket intresserat av just den vi är. Barnet är Guds innersta väsen och hans längtan efter din famn är trons innehåll.

Därför får vi också i julens evangelium möta ett annat, lite större barn. En flicka i 12-13 års åldern som väljer att tro det som vuxna har så svårt att ta till sig. Hon heter Maria och får uppdraget att bära

Gud själv i sin kropp. Flickor och barn hade inget värde i samhället på den här tiden. Att Gud väljer att bäras in i vår verklighet av en ung flicka, marginaliserad och mindre värd i omgivningens ögon och möta oss som ett litet barn som ger oss en tydlig bild av vad vår relation med Gud handlar om. Gud är, tack och lov, inte som vuxna människor! Hos Gud finns inte den fördömande värdering av människor vi möter också i vårt samhälle. Nej, Gud är tvärtom. Gud gör inte skillnad på människor. Guds kärlek har inga gränser.

Låt oss därför, liksom Maria, med hela vår barnatro, ta emot och bära Gud i vårt hjärta denna jul.

"Det folk som vandrar i mörkret skall se ett stort ljus..."

Ty ett barn har fötts, en son är oss given"

- Ur Jesajas 9 kap.

Med önskan om en fridfull och välsignad Julhelg!

*Eva Nordung Byström
Biskop, Härnösands stift*

Livets Källa

Ty hos dig är livets källa, i ditt ljus ser vi ljus (Ps 36:1)

De texter till vilka rubricerat tema är knutet är hämtade från tredje årgångens predikotexter, andra söndagen efter Trettondedagen med gammaltestamentlig läsning ur 5:e Mosebok 5:23-27, epistel ur Hebreerbrevet 2:9-10 och evangelium ur Johannesevangeliet 5:1-36.

Inför den gammaltestamentliga läsningen erinrar vi oss att det utvandrade folket av Israel kände oro över sitt eget förhållningssätt gentemot de mäktiga **tecken**

som Gud visade dem dels genom att ge Mose stentavlorna, dels genom att tända och hålla liv i eld på berget Horeb dels ock genom att låta folket höra Guds röst som förkunnade buden.

Gammaltestamentlig läsning

"Mose sade till hela Israel: 'När ni hade hört rösten ur mörkret och berget brann kom ni fram till mig, alla stamhövdingar och äldste, och sade: 'Herren vår Gud, har visat oss sin härlighet och storhet, och vi har hört hans röst ur elden. I dag har vi sett att en människa kan höra Gud tala och ändå förbli vid liv. Varför måste vi då

dö? Denna väldiga eld förbränner oss. Om vi hör Herren vår Gud tala igen kommer vi att dö. Ty vilken dödlig varelse har förblivit vid liv efter att som vi har hört den levande Gudens röst ur elden? Gå du fram och lyssna till allt vad Herren, vår Gud säger. Tala sedan om för oss allt vad Herren, vår Gud har sagt till dig, så skall vi lyssna och lyda.'

(Femte Moseboken 5:23-27)

Hela Femte Moseboken speglar Moses avskedstal och testamente till Israels folk. Här återges hur Mose ser både bakåt och framåt. Mose påminner oss om att Herren

visat sin härlighet och storhet för folket (v. 24). Ordet **härlighet** är bokstavligen ett tungt ord i hebreiskan. Dess grund-betydelse är just **'tyngd'** och dess innebörd är bred: **härlighet, ära, heder, makt, glans, rikedom**. Gud visar sin härlighet på flera sätt. Det sker i skapelsen och i naturen, i Israels folks historia och egentligen i allt det som Herren gör. Härlighet har med Guds existensform att göra. På ett särskilt sätt är därför denna härlighet förbunden med de platser där Gud uppenbarar sig: molnstoden och templet.

Epistel

I Gamla testamentet talar Gud främst genom änglar och profeter. I Nya testamentet talar han genom sin son Jesus. Hebreerbrevets författare förklarar i början av sitt brev förhållandet mellan Jesus och änglarna.

"Vi ser att Jesus, som en liten tid var ringare än änglarna, nu är krönt med härlighet och ära därför att han led döden. Genom Guds nåd skulle det komma alla till godo, att han fick möta döden. Ty när han, för vilken och genom vilken allting är till, ville föra många till härlighet, måste han låta honom som leder dem till frälsningen bli fullkomnad genom lidande."
(Hebreerbrevet 2:9-10)

Vi har hört så många gånger att Jesus älskar oss att vi inte riktigt fattar innebörden. De första kristna förstod kanske bättre detta. När Kristus kom till oss som en broder betydde det för honom ett **dödslidande**. Vi var så långt borta från himmelriket och Gud att gapet mellan oss och himmelriket inte kunde överbryggas med mindre att Kristus smakade döden. Den enda vägen till att tillintetgöra den som härskade med dödens hjälp, djävulen, var att låta Gud själv bli människa av kött och blod för att Gud själv skulle kunna lida och dö. Den makt som fördärvar Guds skapelse måste nedkämpas. Ensamma kommer vi inte tillrätta med denna mörka makt. För att hjälpa oss blev Kristus som en av oss. Han fick lida och han blev frestad. Han mötte den andra makten för att *"befria dem som av fruktan för döden hela livet igenom hade hållits i trældom."* Den tid vi har att leva blir för oss alla allt kortare. Det finns en som härskar med dödens hjälp och det finns en som står bakom det verkliga livet, en god vilja i livet. Det är väl för oss att vi har Kristus Jesus, denna *Livets källa*.

Från himmelens härlighet kom Du o Jesus till oss. Genom lidande och död för var och en av oss öppnade Du vägen till härligheten. Nu bjuder Du oss att i tro ta emot Dig och allt du har gjort för oss. Du *Livets källa* - överge oss inte. Hjälp oss, stöd oss och bär oss. Fördjupa varje dag vår tro. När mörker, svårigheter och lidanden kommer över våra liv, hjälp oss då. När missmod och tvivel hotar oss, var Du då vår seger i allt detta. Hjälp oss att hålla fast vid Ditt löfte, att Du är med oss varje dag. Tack för att Du hör bön och låt Din vilja ske!

Du Herre Jesus Kristus, *Livets källa*, som är alltings mål och mening ge oss liv i överflöd. Rena våra hjärtan och ta bort allt orent, mörkt och fult. Mätta oss varje dag med din nåd. Hjälp oss fram till trons frimodighet i livets alla skiften. Gör oss ömsinta, varsamma och kärleksfulla mot varje människa som vi möter. Låt oss till sist få se Din Härlighet och låt oss få vara hos Dig för evigt!

Guds vilja är att alla människor ska komma till tro på honom och hans Son, världens frälsare Jesus Kristus och att alla människor ska komma till insikt om sanningen. Alltsedan syndafallet i Edens lustgård har vittnesbördet om Gud, *Livets källa*, satts i fråga. Det förödande ifrågasättandet av Guds ord och hans bud som Guds fiende, djävulen, förde fram redan i lustgården har inte upphört. Det lever vidare, vilket både syns och hörs med all tydlighet i samhället. Kanske syns och hörs det förödande ifrågasättandet mer än någonsin i dag samtidigt som också längtan efter förkunnelse om Gud lever vidare. Jesus har sagt: *"Himmel och jord ska förgås, men mina ord skall aldrig förgå."* (Matteus 24:35). I tacksamhet och glädje kan vi konstatera att evangeliet

om Kristus Jesus, världens Frälsare, fortfarande predikas över hela världen. Utan Kristus, intet – Med Kristus, allt: *"Så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att den som tror på honom inte skall gå förlorad utan ha evigt liv."* (Johannes 3:16). En rad profeter har talat om den kommande Frälsaren. Senast var det Johannes Döparen som fick det stora uppdraget att döpa Jesus, Guds son, och som inför folket fick peka på Jesus och säga: *"Se Guds lamm, som tar bort världens synder!"* Ett sant Jesu vittne är den som i själ och hjärta har lärt känna honom och i sitt liv upplevt att Jesus är förverkligandet av Bibelns profetior om Frälsaren som Gud skulle sända till världen för att sona världens synder och öppna vägen till himlen. *Alla som genom den helige Andes upplysning och genom Guds stora nåd har fått en levande tro på Jesus Kristus som sin och världens Frälsare får också det viktiga uppdraget att vara Jesu vittnen i världen.* Herren Jesus Kristus är med oss i denna trons goda kamp. *Han har lovat oss att vara med oss alla dagar intill tidens slut* (Matteus 28:20). Om vi frimodigt bekänner vår tro på Gud och på vår Frälsare Jesus Kristus för detta också alltid med sig ett mer eller mindre stort martyrium i livet. Om vi får lida för vår tro så är ju detta egentligen ett trösterikt tecken på att vi har en rätt och levande tro. Guds fiende ägnar inte kraft att störa dem som redan hör honom till. Det är viktigt att vi då och då tänker på att Jesus själv, som *"en liten tid var ringare än änglarna, nu är krönt med härlighet och ära, därför att han led döden Genom Guds nåd skulle det komma alla till godo att han fick möta döden. Ty när han, för vilken och genom vilken allting är till, ville föra många till härlighet, måste han låta honom som leder dem till frälsningen, bli fullkomnad genom lidande"* (Hebreerbrevet 2:9-10)

När vi i vår tur får lida för vår tro här inför en oförstående och kärlekslös värld, får vi tänka särskilt på honom som fick lida och dö för vår skull. Det är en stor ära att få förtroendet att vara ett Jesu vittne i världen. *Hans vittne är livets källa!* Vi har inte något att berömma oss över utan tvärtom får vi ofta ropa till Gud om nåd och förlåtelse. Ingen av oss är fri från synd. Vilken tröst och glädje är det inte då att få höra hälsningen från himlen och från Gud själv att alla våra synder och svagheter är förlåtna i Jesu namn och blod! Allt av Guds stora nåd!

Evangelium

I Hebreerbrevet har brevets okände(a) författare sökt förklara förhållandet mellan Jesus och änglarna. I Johannesevangeliet förklarar Jesus förhållandet mellan sig själv och Johannes döparen:

"Jesus sade: Om jag själv vittnar om mig är mitt vittnesbörd inte giltigt. Men det är en annan som vittnar om mig, och jag vet att hans vittnesbörd om mig är giltigt. Ni har sänt bud till Johannes, och han har vittnat för sanningen. Jag vill inte ha något vittnesbörd om mig från någon människa, men jag säger detta för att ni skall bli räddade. Johannes var en lampa som brann och lyste, och en kort tid hänfördes ni av hans ljus. Men jag har fått ett starkare vittnesbörd än det Johannes gav. Ty de verk som Fadern har gett mig i uppdrag att fullborda, just de som jag utför, vittnar om att Fadern har sänt mig. (Johannesevangeliet 5:31 – 36)

Till frågan om huruvida Jesus var och är Livets källa kan vi konstatera att Jesus inte begärde att bli trodd därför att han själv sa något. Inte heller byggde han detta faktum

på vad andra människor hade sagt. Visserligen hade Johannes Döparen uttalat sig klart i frågan men de tongivande och folkets ledare blev snart lika självsäkra i sitt gamla jag. Därför påminde bara Jesus om Johannes Döparen för att påminnelsen trots allt skulle kunna hjälpa någon att komma till besinning och bli troende. Jesus hade ett bättre bevis att åberopa, ett bevis, ett vittnesbörd från Gud själv – ett dubbelt vittnesbörd. *Det första vittnesbördet* bestod i de *gärningar*, som Jesus gjorde. De gärningar som de närvarande kunde iakttä hade Fadern gett honom såväl själva uppdraget som kraften att förverkliga detsamma. Där dessa tecken sker är Gud närvarande, verksam och synlig för dem som har ögon att se med och för dem som är öppna för Guds existens. Jesu gärningar hörde till det som öppnade lärjungarnas ögon och övertygade dem om att Jesus var "den levande Gudens Son". (jfr också Thomas tvivlarens möte med Jesus efter uppståndelsen) Men undren övertygade inte alla – onda andemakter, tecknen är inte för alla logiska bevis som övertygade utomstående utan de förutsätter ett ställningstagande som inte bara är intellektuellt. *Det andra vittnesbördet* är *Skriften* som är Guds vittnesbörd om Kristus. Inte heller detta vittnesbörd verkar automatiskt. Även det kräver ett ställningstagande. Man kan höra och ändå inte höra. Få hade ägnat mer tid åt Skriften än de skriftlärda. Ändå hade de gjort sig döva för vad Gud ville säga dem. När de mötte den ende som verkligen sett och hört Gud, kände de inte igen sin Herres ord. Därför är inte heller Skriften något bevis av det slag, som den obotfärdige vill ha för att på allvar inlåta sig med Gud. Ingen kan bli en Jesu lärjunge av eller genom beräkning el-

ler därför att man är så illa tvungen. Jesus argumenterar inte för att få instämmande eller medhåll utan konstaterar i stället att motståndarna inte kan tro så länge de inte ändrar sin innersta inställning. Otrons innersta väsen är självhävdelse, en motvilja mot att underordna sig Gud, en önskan att själv få gälla för något. Motståndarna bär inte *"Guds kärlek i sina hjärtan"*, den kärlek med vilken Gud älskar oss och som vi kan öppna oss för, så att den bor i oss. Motståndarnas "nitälskan för Gud" kan bli en form av självhävdelse som gör motståndaren egenrättfärdig och som syftar till att inför omgivningen bli ärad av Gud i stället för att bli avklädd allt det som är förknippat med världslig berömmelse. Den betydelse Jesus tillmäter Moses och Gamla testamentet är att de utgör budskap om Gud som vi behöver för att förstå vem Kristus är och vad han betyder.

Guds källa har vatten tillfyllest,
en gåva av strömmande liv,
den äger vad alla behöver,
det räcker för dig och för mig

Guds källa oss renar från synden,
dess vatten uppståndelse ger,
av strömmarna blommar det torra,
det räcker för alla som ber.

Guds källa har frälsning till brädden,
en stilla, en underbar frid,
den frid som i dopet oss skänkes,
den räcker för dig och för mig.

Guds källa ej någonsin sinar,
för någon i rum eller tid,
dess nåd flödar över i döden,
det räcker för dig och för mig.

Så låt oss i världen ej rädas,
att leva som Mästaren lär,
Guds källa oss kraften förunnar,
att vara Hans tjänare här.

*Sv Ps 236 Text: Bo Setterlind
Musik: efter tysk folkmelodi*

Anders Nordberg

FRÅN
135 kr/st

Originallet sedan 1973
– nu hos Argument

i samarbete med

Dagboken

med kyrkoalmanacka 2019–2020

Tema: Empati och barmhärtighet

I 46 år har *Dagboken med kyrkoalmanacka* varit den självklara hjälpredan för alla som jobbar med och inom kyrkan. En gudstjänstbok likaväl som andakts- och arbetsbok.

Dagboken med kyrkoalmanacka kom ut första gången 1973 och producerades då av Karl-Henrik Lomaeus. 1982 började sonen Göran hjälpa till. Fram till och med 2017 var Verbum utgivande förlag. De ger nu i stället ut ***Kyrkokalendern***, som inte har något med *Dagboken* att göra. 2019 tog Argument över utgivningen av ***Dagboken med kyrkoalmanacka*** från Göran Lomaeus. Argument ger även ut ***Kyrkoårets gudstjänster*** som också är en inspirationsbok för gudstjänsten.

Boken innehåller bland annat:

- ✓ Temaartiklar
- ✓ Personliga reflektioner
- ✓ »Ekoblomster« – förslag på ekologiskt och solidariskt blomval
- ✓ Kyrkliga symboler och liturgiska rekommendationer för kyrkorummet
- ✓ Kyrkvärdens välkomstbön
- ✓ Psalmförslag för varje kyrkdag
- ✓ »Vår havande jord« – *Dagboken*s klimatserie
- ✓ Studiecirkelförslag från Sensus
- ✓ »Musik för själen« – Lyssningsförslag på barockmusik för varje kyrkhelg
- ✓ Tips på att arbeta med barnen och kyrkoåret.

Argument

BESTÄLL PÅ WWW.ARGUMENT.SE

Utflykt till biskopsgården Östrabo i Växjö stift

Bymarkskyrkans lekmanakår i Jönköpings församling Växjö stift hade söndagen den 25 augusti 2019 glädjen att få besöka biskopsgården Östrabo i det egna stiftet.

Efter gemensam resa med buss de ca tolv milen i strålande sensommarväder från Jönköping till Växjö samlades ca 20 resenärer denna den tionde söndagen efter trefaldighet först till högmässa i Växjö domkyrka, högmässa med predikotema "Nådens gåvor" under ledning av komminister Carina Samuelsson, sedan till gemensam lunch och slutligen till en oförglömlig gemenskap med samtal och information i biskopsgården Östrabo. Stiftets ciceron och informatör var biskop Fredrik Modeus som har nummer 59 i stiftets biskopslängd och som utgör en av de Svenska kyrkans biskopar som är medlemmar i Svenska kyrkans lekmanaförbund. Oplanerad koppling mellan dagens predikotema och biskop

Fredriks valspråk kunde vi konstatera att biskop Fredriks valspråk är *Sufficit tibi gratia Dei* (Guds nåd är allt du behöver) och som sagt var söndagens predikotema *Nådens gåvor*.

Den äldsta och kanske förnämsta boken på fornsvenska är "*Den äldre västgötalagen*" som är skriven av lagman Eskil i Skara på 1220-talet. Till denna fogades en konungalängd och en biskopslängd. Ur konungalängden kan man läsa att *Olof Skötkonung* var *Sveriges förste kristne konung*. Han döptes vid den källa som ligger vid Husaby och heter *Birgittas källa*. Dopförrättare var missionsbiskopen *S:t Sigfrid*. Biskopen hade uppkallat källan efter Irlands och sitt eget skyddshelgon *S:ta Brigida*. Detta kungadop i Husaby som ska ha ägt rum omkring år 1000 fick till följd att kungen skänkte sin kungsgård i Husaby till biskopssäte – det första i Sverige. Här residerade också de första biskoparna fram till dess att *biskop*

Adalvard d.ä. omkring 1060 flyttade till stiftets mer centrala del, Skara.

Missionsbiskopen *S:t Sigfrid* var aldrig biskop i Skara men hans namn är traditionellt förknippat med denna stad. I *Adam av Bremens* krönika finner man den förste Skarabiskopen som också var Sveriges förste biskop, den *bremeniske Thurgot*. Adam av Bremen skrev: "Detta är den mycket betydande staden Skara, i vilken på den mycket kristne kung Olofs begäran, *ärkebiskop Unwan* insatte *Thurgot som förste biskop*" På så sätt blev den bremeniske Thurgot den förste biskopen i Skara och i Sverige 1014.

En fråga som aktualiserats är vilket stift som kan åberopa *S:t Sigfrid som "sitt" stifts helgon – Skara eller Växjö stift?* I Växjö råder ingen tvekan. Det var till Växjö *S:t Sigfrid* kom på 1000-talet och det var i Växjö stift som *S:t Sigfrid* verkligen verkade som engelsk missionär.

Vi återfinner också S:t Sigfrid i Växjö stadsvapen och det är i Växjö stift som hans ben vilar. Forskarna är långt ifrån ense. Enligt en legend troligen från 1100-talet ska S:t Sigfrid Eboracensis, ärkebiskop, på ett koncilium i England ha tagit på sig det farliga uppdraget att bege sig till Sverige.

Sigfrid färdades genom södra Sverige – "till ett land som heter Varend" – d.v.s. området omkring staden Växjö. Färden gick över steniga vägar och genom snåriga skogar och den första stad som Sigfrid fick tillträde till var Växjö, "i vilken nu finns ett kloster av sten byggt till Guds heder och i detta kloster hedras S:t Johannes Döparen med tron och krona ända till den yttersta dagen". I handskriften fortsätter Legenden: "På denna plats fanns väna ängar som S:t Sigfrid lät slå och där erbjöd han sina följeslagare viloplats. Tre av hans systersöner var tillsammans med honom, alla från ett kloster som heter Duniacensis. Systersönerna hette Unamannus, Sunamannus och Vinamannus. En av dem var präst, en var mässdjäkné och en av dem var subdjäkné. I handskriften med legenden kan vi läsa vidare att då Sigfrid och de tre systersönerna hade varit i landet några dagar kom nyfikna människor för att beskåda Sigfrid. När dessa såg S:t Sigfrid i sin skrud, med krokstav och krona, stirrade de förundrat. "Allmogen förundrades mycket av hans tal, ty Gud styrde hans ärende och de som hörde S:t Sigfrid blev omvända." När kung Olof (Skötkonung) fick höra talas om biskopen, bad han genom sändebud honom att komma till sig. S:t Sigfrid bejakade S:t Olofs inbjudan och lämnade kvar sina systersöner att ta hand om kyrkan.

Medan S:t Sigfrid var borta föll några för frestelsen att halshugga de tre systersönerna. När dådet var fullbordat tog gärningsmännen huvudena och lade dem

i ett tvättkar. Med en sten som tyngd sänkte de tvättkaret med huvudena i en sjö.

"När S:t Sigfrid hörde att hans systersöner var mördade tackade han Gud för att ha låtit frälsa dessa med martyrkronan". Därpå reste han tillbaka till träkyrkan i Varend, lät döma förövarna, varefter allt folket samlade ihop av landets gods och pengar som en försoningsgåva. Sigfrid lär då ha sagt: "Syndiga människor kommer att straffas av Gud och jag vill inte ha personlig gäld, ge pengarna till kyrkan". Med dessa ord lämnade Sigfrid enligt legenden pengarna till kyrkan. Så berättas att S:t Sigfrid därefter for land och rike runt, predikade och döpte folk i Guds namn. Han byggde också kyrkor och vigde klerker.

Efter allt detta arbete kom S:t Sigfrid åter till Växjö och levde där länge. Då Gud ville löna honom för hans trogna tjänst "lät Gud honom utan jäv komma till himmelsrikets glädje". S:t Sigfrid är nu jordfäst i Växjö på den plats han själv valt.

Detta är huvuddragen ur en av de många legenderna i de olika handskrifterna. Utifrån denna legend hävdar man i Varends Växjö att S:t Sigfrid var stiftets förste biskop. De tre systersönernas huvuden förekom redan på 1200-talet i Växjö domkapitels sigill och de kom även att följa avbildningar av S:t Sigfrid i senmedeltida skulpturala framställningar. Huvudena kan beses i Växjö stifts vapen, sedan 1960 – i rött fält tre avhuggna tonsurerad manshuvuden av silver, ordnade två och ett.

De adertonde senaste biskoparna i Växjö stift börjar med biskop Esaias Tegnér och slutar med vår nu aktive och vördade biskop Fredrik Modéus.

Även om Esaias Tegnér måhända är mer litteraturhistoriskt intressant än intressant som en av flera biskopar i Växjö stift fanns all anledning att stanna till inför hans porträtt i Östrabo.

Esaias klassiska studentuppsats över "Bröllopet i Kana" (där Jesus förvandlade vatten till vin) hör till de mest uppmärksammade. Han fick högsta betyg för sin uppsats, som bestod av en enda mening, nämligen: "Vattnet såg sin Skapare och rodade." Skalden och akademiledamoten Esaias Tegnér kom till Lund 1799 där han genom sin lysande begåvning fick en nästan exempellös framgång. Esaias Tegnér blev biskop i Växjö 1824 och ungefär samtidigt drabbades han av den melankoli som ibland förde honom till ren sinnessjukdom. Efter det att Esaias Tegnér lämnat Lund för att bosätta sig i Växjö 1826 skrev han till väninnan Martina von Schwerin och redogjorde melankoliskt för sin belägenhet. "Därnäst måste jag vid terminernas slut i mera än fjorton dagar tillbringa hela dagen på gymnasierna och i skolan för att undersöka och erfara vad – grammatiken lider. Slutligen har jag, sedan detta var slut, varit på tåg i stiftet där jag haft allehanda förrättningar, och i allmänhet har jag föresatt mig att ge somrarna förlorade, eller med andra ord, uppoffra dem på biskopsämbetet, och då föra en kringstrykande levnad. Detta är nödvändigt i ett stift där allt är desorganiserat, i synnerhet anden, den jag visserligen ej heller kan återställa, men varpå jag åtminstone måste försöka mina besvärjelseformler..."

Kanske var det trots allt så att biskop Tegnér var en smula bättre som biskop än vad eftervärlden har att säga. Han kom i många avseenden med kraft och myndighet att gripa sig an att organisera sitt vanvårdade stift. Inte minst gällde detta på undervisningsområdet och där han i glänsande skoltal och i den stora uppfostringskommittén 1826-1828 kämpade starkt för det klassiska bildningsidealet. Enligt många stod Esaias Tegnér närmare platonismen än kristendomen.

Samtida med Esaias Tegnér levde en väckelsepredikant Sellergren i Hälleberga. Sellergren var en väldig predikant sedan han hade blivit omvänd efter ett liv i lösaktighet och dryckenskap. Efter sin omvändelse samlade Sellergren enorma skaror och var på ett sätt folkets egen korade apostel. År 1831 kom biskop Tegnér, den store kyrkobyggaren, till Hälleberga för visitation. Det blev ett märkligt möte mellan biskop Tegnér och väckelsepredikant Sellergren, ett möte mellan den som byggde kyrkorna och den som fyllde dem, ett möte mellan den man som

ville plantera parnassen i den Svenska kyrkan och den som inte hittade en plats för något annat än korset där. Biskop Tegnér hade dock inte annat än gott att säga om predikant Sellergren.

Bland övriga biskopar i längden mellan Esaias Tegnér och Fredrik Modéus finns Olof Wallquist, Sam Stadener och Yngve Brilioth.

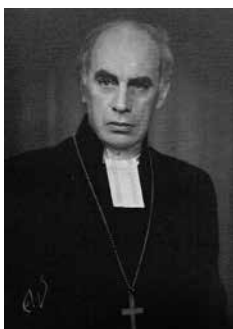
Olof Wallquist var biskop under en relativt kort tidsperiod (1787-1800) och gick ur tiden blott 45 år gammal. Kanske var han rent av en av Sveriges allra yngsta biskopar, Oavsett ålder var Olof Wallquist en man med visioner, en viljestark man som såg framåt och tog initiativ som sedan hans biskopstid präglade mycket i stiftets historia. Det var Okof Wallquist som låg bakom bygget av Östrabo.

Sam Stadener kom till Växjö stift från biskopsstolen i Strängnäs 1932 och under sin tid i Strängnäs var Sam Stadener också exklesiastikminister. Med sin lysande talekonst var Sam Stadener en av Svenska kyrkans mest uppskattade predikanter. Han gav ut "Konfirmandhandbok" och flera postillor och han var dynamisk med spännvidd över flera områden, såväl teoretiska som praktiska. Han hade en obändig viljekraft och han var till och med fruktad på sina håll. När biskop Sven Lindegård var ute och reste på sina första visitationer i Växjö stift mötte han inte sällan människor som med respekt talade om Sam Stadener. Stadener återinvigde Gamla Hjelmserids kyrka 1934 och lämnade biskopsstolen 1936.

Yngve Brilioth är ytterligare en biskop som under 1900-talet har betytt mycket för Växjö stift. Som docent i Uppsala kallades han till professor i kyrkohistoria vid Åbo akademi 1925, samma år som Uppsala ekumeniska möte ägde rum. Han var gift med Brita Söderblom, dotter till "Nathan" Söderblom (Lekmannaförbundets förste ordförande). Yngve Brilioth blev biskop i Växjö 1937 och verkade i Växjö stift tills han utnämndes till ärkebiskop 1950. Under biskopstiden i Växjö hann Yngve Brilioth utföra en stor biskops- och forskargärning. I Östrabo skrev han bland annat "*Handbok i svensk kyrkohistoria*". Förordet till boken är daterat "Östrabo, Växjö, den 14 juli 1948". Med stor saklighet och kunnskap redovisar Yngve Brilioth här framför allt svensk medeltid.

Andra biskopar som under nutid betytt mycket och som bör nämnas är Sven Lindegård och Jan-Arvid Hellström.

Till biskopar med rötter i vår egen del av stiftet hör utöver biskop Fredrik, ärkebiskop Anders Wejryd och biskop Jan-Olof Johansson.

Biskop Fredrik berättade att Växjö stift numera inrymmer sju kontrakt, 56 pastorat och 171 församlingar. Biskop Fredrik lämnade härefter intressanta upplysningar om sina huvuduppgifter och hänvisade bl.a. till Kyrkoordningens 8 kap. *Biskopens* huvuduppgift är att leda och inspirera kyrkan i *stiftet*. Tillsammans med domkapitlet har biskopen ansvar för att kyrkans lära och ordning följs. *Biskopen* viger präster och diakoner till tjänst i kyrkan och är självskriven ordförande i stiftsstyrelsen och domkapitlet. Till huvuduppgifterna hör *omsorg* om egen förkunnelse av evangelium i ord och handling samt ansvar för att evangelium förklaras rent och klart. Hit hör också ansvar för att sakramenten förvaltas enligt kyrkans bekännelse och ordning. Biskopen svarar också för *ledning* och *tillsyn* av församlingarnas andliga verksamhet (förkunnelse), för vård och värn samt för *främjande* av kyrkans enhet, vigning av präster och diakoner, för att kalla präster och diakoner till överläggningar samt i övrigt för att fullgöra biskopens uppgifter enligt kyrkoordningen. Till uppgifterna knyts också *visitationer* av stiftets församlingar, visitationer av biskopen själv eller av kontraktsprost enligt uppdrag.

Till stöd för planering och verkställighet av biskopens uppgifter finns många medarbetare inte minst en inre krets, en *biskopstab* som utöver biskopen består av biskopens sekreterare, stiftsprost och biskopsadjunkt.

Stiftet kan sägas ha karaktär av ett ordinärt landsbygdsstift med historiska rötter i såväl högkyrklighet och gammalkyrklighet som i frikyrklighet, i stiftet geografiskt koncentrerade till öster, söder och nordväst.

Efter biskop Fredriks information samlades vi till gemenskap i grupper med goda samtal kring kaffeborden.

Före gemensam fotografering fick vi tillfälle att vandra runt i den stora och vackra biskopsgården som har en bostadsyta större än 1000 kvm. Minst halva ytan i södra delen av byggnaden används och är inredd för allmänna icke privata ändamål medan en mindre del i norra delen är inredd och används eller åtminstone kan användas för privata ändamål. Biskopsgården har med sin historiska anknytning en mycket anpassad och smakfull inredning och bjuder på en vacker utsikt över biskopsgårdens trädgårdar och särskilt över domkyrka och stad i väster, tillika med Växjö stad i norr. Efter gruppfotoografering tog vi i tacksamhet till vår Herre över all information, lärdom och välsignelse som vi fått motta och uppleva avsked från biskopsgården, från biskop Fredrik och från Växjö. Söndagen den 25 augusti blev för oss alla en minnes rik dag där biskop Fredriks valspråk i tacksamhet och glädje bär oss vidare: *Sufficit tibi gratia Dei* (*Guds nåd är allt du behöver*).

Anders Nordberg

Välkommen till

Riksårsmöte 2020

på Åh stifts- och konferensgård 11-13 juni 2020

Tema:

*Kom till mig, alla ni som arbetar och är tyngda av bördor,
så ska jag ge er vila.*

Riksårsmötet är Lekmannaförbundets högsta beslutande organ. Vid årsmötet beslutas bl a om:

- Ekonomi
- Stadgar
- Förbundets inriktning

Ett riksårsmöte erbjuder dessutom

- Fördjupande undervisning
- Goda samtal
- Övrraskningar
- God mat
- Mysiga fikastunder
- Fantastisk natur

Välkommen att dela gemenskapen!

Bilder från Åh stifts- och konferensgård: Vid badplatsen, huvudbyggnaden och Åh kyrka.

Riksårsmöte 2020

på Åh stifts- och konferensgård 11-13 juni 2020

Anmälningssblankett

Fyll i blanketten (var god texta) och sänd anmälan senast den 20 maj till:

Anders Åström

Ödenäs Östergården 327

441 95 Alingsås

eller via E-post till: astrom.anders@gmail.com

Namn 1:

Om du ingår i förbundsstyrelsen, är stiftsombud eller kårombud, markera i så fall nedan.

☐ Förbundsstyrelsen

☐ Stiftsombud

☐ Kårombud

Namn 2:

Om du ingår i förbundsstyrelsen, är stiftsombud eller kårombud, markera i så fall nedan.

☐ Förbundsstyrelsen

☐ Stiftsombud

☐ Kårombud

Adress:

Postnummer:Ort:.....

Tel:

Mail:

Riksmötesavgiften är 900:- per person inkl samtliga måltider.

Avgiften betalas in senast den 20 maj till:

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund Plusgiro: 50 27 87-5

I avgiften ingår måltider enligt programmet.

Anmälan är bindande och avgiften återbetalas ej vid återbud.

Undantag vid sjukdom mot läkarintyg.

Riksårsmöte 2020

på Åh stifts- och konferensgård 11-13 juni 2020

Anmälningssblankett

Jag/vi önskar logi följande nätter

Natten mellan ons - tors (10/6) ☐

Natten mellan tors - fre (11/6) ☐

Natten mellan fre - lör (12/6) ☐

Natten mellan lör - sön(13/6) ☐

Logi alternativ: kryssa för önskat alternativ nedan

Hotellstandard (begränsat antal)

☐ Enkelrum 931kr/natt

☐ Tvåbäddsrums 618 kr/person och natt

Enklare standard med delad dusch och toalett i korridor men handfat på alla rum.

☐ Enkelrum 713kr/natt

☐ Tvåbäddsrums 428 kr/person och natt

Övrigt

Jag är allergiker - allergisk mot

Jag önskar handikapprum (OBS ev extrakostnad)

Önskemål om specialkost.....

Riksårsmöte 2020

på Åh stifts- och konferensgård 11-13 juni 2020

Tema: "Kom till mig, alla ni som arbetar och är tyngda av bördor, så ska jag ge er vila"

Torsdag 11 juni

- 08.30 Mötesbyrå öppnar
- 09.00 Förmiddagskaffe vid ankomst
- 10.00 Förbundsstyrelsen sammanträder
- 12.00 Lunch, Huvudbyggnaden
- 13.30 Öppningsceremoni i Åh kyrka (Tal, Musik, Psalmer mm):
Förbundsordf. Anders Nordberg, Stiftsförbundets ordf. Meikel Ganebratt m fl
- 14.30 Rast
- 15.00 Inledande föredrag, *Anders Sjöberg*
- 15.30 Eftermiddagskaffe
- 16.00 Föredrag, *Anders Sjöberg*
- 17.30 Middag, Huvudbyggnaden
- 19.00 *Biskop Susanne Rappmann, Göteborgs stift*
- 19.30 Kvällssamling med aftonbön: Vila för själen – invid källan, *Fam Åström*
- 21.00 Kvällsfika, Huvudbyggnaden

Fredag 12 juni

- 07.30-08.45 Frukost
- 08.30 Mötesbyrå öppnar
- 09.00 Morgonbön i Åh kyrka
Elsie Sundberg, Meikel Ganebratt
- 09.45 Riksårsmötets förhandlingar / Bibelvandring för de som inte deltar i förhandlingarna
- 12.00 Lunch, Huvudbyggnaden
- 14.00 Föredrag, *Anders Sjöberg*
- 15.30 Eftermiddagskaffe
- 16.00 Föredrag forts, *Anders Sjöberg*
- 18.00 Festmiddag – gemenskapskväll, Huvudbyggnaden: Övriga kyrkans aften!
- 21.00 Aftonbön

Lördag 13 juni

- 07.30-08.45 Frukost
- 08.30 Mötesbyrå öppnar
- 09.00 Morgonbön i Åh kyrka
Inga och Anders Nordberg
- 09.30 Att stödja ACTs (Svenska kyrkans internationella arbete) arbete för mentormammor i Sydafrika och Etiopien - *Springa för livet*
Håkan Jonsson
- 12.00 Lunch, Huvudbyggnaden
- 14.00 Förböns- och sändningsmessa

FAMILJENYTT

TILL MINNE

LAJLA HULTBERG

Förra förbundssekreteraren och redaktören för **Lekmannaförbundets tidskrift Kyrkobroderna/ Lekman i Kyrkan**, diakon Lajla Hultberg, har den 21 november 2019, i en ålder av 88 år, stilla somnat in och lämnat barn med familjer, släkt och vänner i sorg och saknad.

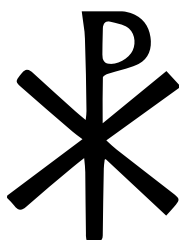
Lajla som var bosatt i Åsarp mellan Falköping och Ulricehamn i Skara stift var Förbundssekreterare i Lekmannaförbundet under åren 1990-2006 och Redaktör för Lekmannaförbundets tidskrift Kyrkobroderna/Lekman i kyrkan under åren 1995-2006. Lajlas insatser och verksamhet för Svenska kyrkans och Lekmannaförbundets vidkommande kommer närmare att belysas i Lekman i Kyrkan nr 1-2020 (Minnesord).

*Tron är den kraft från Gud
Som vårt hjärtas sorg betvingar
Tron är det änglabud
Som oss bär på bönsens vingar
Tron det är Guds hjälp i nöden
Tron är starkare än döden*

I tacksamhet till Herren Jesus Kristus över alla Lajlas goda insatser!

Vila i frid!

*Anders Nordberg
Förbundsordförande*

TILL MINNE

GÖRAN ÅBERG
1935-2019

Docent Göran Åberg, Bankeryd, medlem i Svenska kyrkans lekmanförbund har lämnat jordelivet i en ålder av 84 år. Han sörjs närmast av sönerna Johan och Anders md familj.

Göran växte upp i byn Granshult i Bankeryds församling och var sin hembygd trogen med undantag av studentåren i Lund och några år i Jönköping. Som utbildad lärare i svenska och historia kom han vid sidan av sin lärarroll att fördjupa sig i ett forskningsprojekt om Svenska Alliansmissionens historia. Göran blev teologie doktor i kyrkohistoria och docent vid Lunds universitet. Han ville gärna kalla sig "samfundshistoriker" med knytning till dels den frikyrkliga väckelsen, dels till kyrkolivet i Växjö stift. År 2016 utgavs bibliografin "Göran Åbergs tryckta skrifter" vilka vittnar om en mycket stor kulturgärning. Han fick flera erkännanden för sina vetenskapliga insatser t.ex. "Smålands akademis Wallquistpris" och vilket Lekmannaförbundet nyligen uppmärksammat, "kunglig guldmedalj ur kung Carl XVI Gustafs hand" i juni 2019. Göran betonade starkt gudstjänstlivets betydelse och var en trogen gudstjänstfirare med uppfattningen att det är viktigt med att nattvard firas regelbundet. Göran var under många år ordförande i den lekmanakår som han var med om att bilda. Under de senaste 10-15 åren var han medlem i Bymarkskyrkans lekmanakår och han medverkade som informatör och föredragshållare under Lekmannaförbundets Rikskonvent i Jönköping 2010. Ämnet för Görans föredrag var "Från S:t Sigfrid till biskop Sven" med mellan 200-250 åhörare. Som aktiv och drivande lekman lyfte Göran fram vikten av att lekmännen aktivt fick delta i gudstjänsten som textläsare, förbedjare och som utdelare av nattvardsgåvorna. Han förespråkade, som veniat, också lekmanaledda gudstjänster särskilt vid helgsmål och under de tider av året då kyrkorna av olika skäl saknade vigda till tjänst eller tillräcklig bemanning.

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund, Bymarkskyrkans lekmanakår och övriga i ideellt arbete för Kristus verksamma tackar Herren Jesus Kristus för Görans medlemskap, för förböner, vänskap, engagemang, ansvar, delaktighet, inspiration och för uppmuntran, allt knutet till frivilliga insatser i och för vår Svenska kyrka.

Lekmannaförbundet

Riksmöte Mitt

lördagen - söndagen den 26-27 oktober 2019

Riksmöte Mitt genomfördes vid stiftsgården Vårdnäs strax söder om Linköping sista helgen i oktober. Stiftsförbundets ordförande i Linköpings stift, Jan Henriksson hälsade de närvarande välkomna och önskade en trevlig helg med god gemenskap. Ett särskilt tack framfördes till Linköpings stift för deras anslag på 30 000 kronor, nödvändigt för Riksmötets genomförande.

Första gästen var Håkan Jonsson som är pensionerad (men fortfarande verksam) läkare från Halmstad, med ett brinnande engagemang för barn och människor i utsatta livssituationer. Han är engagerad inom ACT och projektet ”mentormammorna”. Mentormammorna är kvinnor som själva levt ett utsatt liv med barn i kåkstäderna. Tack vare projektet får de lön och utbildning, så att de kan vara ett praktiskt och känslomässigt stöd för unga mödrar som saknar socialt skyddsnät. Idag omfattas ungefär 13 000 mammor och barn av projektet. Var femte sekund dör ett barn som inte hunnit fylla fem år. När mammor och barn i utsatta situationer får stöd av mentorer, överlever fler barn – och mammorna kan börja förändra sina liv. En av mentormammorna säger att ”man får så mycket tillbaka. En mentormamma betraktas nästan som Jesus bland människor i slummen, eftersom vi ger hopp till dem som inget hopp har.” Håkan Jonsson är även en erfaren maratonlöpare och har sprungit maraton på jordens sju kontinenter.

För att motivera sig själv att klara av utmaningen i ett maratonlopp uttrycker Håkan det på följande sätt; ”När det känns som allra jobbigast och svetten fullkomligt rinner av mig tänker

jag på barnen nere i Kayhelitsha som jag lovat att springa för. Så att de ska få växa upp och få möjlighet till ett bättre liv. Samtidigt tar jag ett grepp om mitt Fransicankors och på något märkligt sätt känner jag att det finns krafter kvar i den gamla kroppen. När jag tittar upp mot toppen ser jag att jag ju nästan är där. Lyckokänsla!”

Efter lunch var det dags för nästa gäst; Caroline Krook som är präst och biskop emerita i Svenska kyrkan, där hon var biskop för Stockholms stift åren 1998-2009. Hon prästvigdes år 1969 och utnämndes 1990 till domprost i Storkyrkan i Stockholm och blev därmed Sveriges första kvinnliga domprost. Hennes valspråk som biskop är ”*Var brinnande i anden – tjäna Herren*”

Jan Henriksson, Caroline Krook och Eva Henriksson.

Gitarrgänget från Pelarene under ledning av Britt Andersson.

(Romarbrevet 12:11). Caroline Krook tilldelades 8 juni 2010 H.M. Konungens medalj av 12:e storleken i Serafimerordens band, "För mångåriga framstående insatser för Svenska kyrkan".

Som tema hade Caroline Krook valt ämnet "tro och tvivel hos Ingmar Bergman". Hans personliga tro var full av motsägelser. Ena stunden kunde han säga att han var utan gudstro, för att ett ögonblick senare berätta om vilka han nämnde i sin aftonbön. Caroline Krook gjorde nedslag i flera av Bergmans stora filmer och belyser hans personliga frågor om Gud och om livet. *Varför är Gud så tyst? Hur kan Gud tillåta? Vem är jag egentligen?* Hon guidade oss genom filmer som Det sjun-

de inseglet, Smultronstället och Fanny och Alexander. Caroline Krook har i hela sitt liv varit intresserad av olika konstnärliga uttrycksmedel och hon menar att livsfrågorna ofta blir tydligare i konsten än i förkunnelsen.

På eftermiddagen blev det underhållning av Gitarrgänget från Pelarne under ledning av diakon Britt Andersson, Vimmerby som spelade och sjöng många välkända melodier.

Efter lördagskvällens måltid stod ytterligare underhållning på programmet, denna gång med Södra Vi-kvartetten som framförde ett program med allt från Benny Andersson till Einar Ekberg. Kvällen

avslutades med Vårdnäs goda ostbricka och en avslutande andakt med diakon Britt Andersson.

Efter söndagens frukost blev det en repetition av Lutherjubileet under tema Luther 502 år där Eva Henriksson, tidigare församlingspedagog i Södra Vi Djursdala församling höll ett föredrag om Luther och hans gärning. Efter förmiddagskaffet firades mäsas i Vårdnäs kyrka under ledning av pastorsadjunkt Göran Bondesson. Efter lunch ledde förbundsordförande Anders Nordberg en avslutade andakt.

Jan Henriksson

Håkan och Britt-Louis Jonsson.

Lennart Sjöstedt, Eva Henriksson, Åse Sjöstedt och Jan Henriksson - Södra Vi-kvartetten.

Inspirationssamlingar, Höstkonvent och Jubileer

Höstmöte i Knivsta 13 oktober Uppsala stiftsförbund

Årets höstsammankomst förlades till Knivsta där Lekmannaförbundet har några stiftsanknutna medlemmar.

Knivsta pastorat består av sex församlingar: Alsike, Husby-Långhundra, Lagga, Vassunda, Östuna och Knivsta.

Dagen började med högmässa i välbesökta Sankta Birgittakyrkan kl. 10.00. Predikade gjorde Johannes Sköldengen.

Efter högmässan åt vi en förstärkt frukost tillsammans med församlingsborna. Då passade vi på att göra lite reklam för Lekmannaförbundet och delade bland annat ut vår informationsfolder bland borden.

Frukosten åtföljdes av att kyrkoherde Anders Johansson berättade om Knivsta kommun och Knivsta pastorat. Knivsta kommun är en snabbväxande kommun. I snitt flyttar en barnfamilj in till kommunen varje vecka.

Även om nu Lekmannaförbundet inte har någon lekmannakår i Knivsta så lyfte kyrkoherden fram att många fina insatser görs av lekmän och frivilliga i pastoratet.

Därefter guidade Jakob Lindblad oss i den medeltida Sankt Stefans kyrka. Kyrkan invigdes 1303 men det har funnits en kyrka på samma plats sen 1200-talet.

Dagen avslutades med gemensam middag i Knivsta.

Bernt Lagelius, Uppsala stiftsförbund

Givande möte i Köpingsbygdens församlingskår

Torsdag 28 november samlades ett tjugotal medlemmar i Köpingsbygdens Församlingskår för att höra Birgitta Ellmins berättelse om sin resa till Etiopien i november förra året.

Ordförande Gerd Holmström hälsade välkommen och berättade om nästa års program där många spännande möten är inplanerade.

Birgitta Elmin berättade om att 14 ombud reste till Etiopien, där uppdraget var att

*Birgitta Ellmin och
Gerd Holmström.*

stärka och fördjupa samarbetet och förståelsen inom den kristna Lutheranska Kyrkan. Grundaren i den Etiopiska Kyrkan som de gästade var Karl Cederqvist från Spannarboda. Han kom till Adis Abeba där han verkade starkt för rättvisa och bättre villkor för fattiga, kvinnor och barn. Evangeliska Fosterlandsstiftelsen stödde hans verksamhet. Han har kämpat hårt och verkligen blivit världsberömd. Han har fått många att kämpa för det kristna budskapet att hjälpa och stödja varandra.

Numera finns "Mentormammor" som stöder och hjälper barn och unga mammor som har det svårt. Barnadödligheten är tyvärr stor. Naturen är kuperad och svårtillgänglig. Det är ont om odlingar, men getter är det gott om. Det finns också en skam för handikapp och svårigheter. Att höja självkänslan är viktigast.

Vi fick se filmbilder från Kyrkan och där var stort deltagande av alla åldrar. Reseledare från Västerås stift var Lisa Fröberg. Samarbetet fungerar bra och den kristna gruppen är stor. Birgitta Ellmin som själv betalade resa och logi var tacksam över vistelsen och talade berömmande om den goda mat som serverades, och hon var imponerad över allt gott arbete som utförts.

Birgitta fick varma applåder och blomman för sin intressanta skildring. Sedan serverades god buffé och kvällen avslutades med andakt, bön och psalmsång.

Barbro Slaug, Västerås stiftsförbund

Västerås stiftsförbunds höstkonvent 6 oktober 2019 i Stora Tuna, Borlänge

En liten skara från kåren i Köping bänkade sig i "kyrkbussen" för avfärd mot Stora Tuna. Höstfärgerna kantade vår väg med otrolig skönhet och solen strålade välkomnande.

Väl framme njöt vi av kaffe och smörgås i församlingshemmet, en trivsamt byggnad som tidigare var prästgård. På väg till kyrkan och gudstjänsten passerade vi monumentet över omkomna i Estonia-katastrofen. Färska blommor där visade att en minnestund tidigare i veckan högtidlighöll minnet av katastrofen för 25 år sedan, då 50 personer från Borlänge omkom. Flertalet omkomna var pensionärer på utflykt.

I kyrkan firade vi gudstjänst 16:e söndagen efter trefaldighet. Kyrkoherde Per Henriksson Lerström predikade över ämnet "döden och livet". Gud har räddat sjuka människor från döden och detta utlöser tacksamhet och jublande glädje. Orgelmusik framfördes av organist Anita Sundmark. Kollekten tillföll Flyktingarbetet i Västerås stift.

Lars Rydje hälsade oss välkomna till lunchen, som bestod av ugnsbakad lax

med romsås, potatis och grönsaker. Han uppmanade oss att samtala och fundera omkring krisen Israel, Palestina.

Bertil Hansson hade sökt efter predikningar på You Tube och berättade om några predikningar som handlade om Israel och "Att lära känna vår tid" bl a Emanuel Minos och Daniel Johanssons predikningar.

1948 beslutade FN att Israel skulle ha sitt eget land.

Bertil kommenterade Lukasevangeliet kap 21 verserna 29-30 där han liknade fikonsträdet vid Israel. Många stater har bildats efter 1948.

Idag finns 2,5 miljarder kristna i världen och kristenheten ökar dramatiskt.

Många citat ur bibeln nämndes och många tankvärda ord sades. Till exempel ur Jeremia 16:15-18, det sänds både fiskare och jägare för att återsamla Israels folk till sitt forna land, som Herren gett dem.

Slutligen citerades ett reportage, ur tidningen Dagen, som skrevs av ett barnbarn till en överlevande från förintelsen: "Jag är stolt över min identitet och härkomst men jag tror inte på gud."

Ett tack till Lekmannaförbundet för

Bertil Hansson.

en penninggåva till Mogrens fond, med anledning av biskop Mikael Mogrens 50-årsdag, lästes upp.

Helena Vådegård studerar på Svenska kyrkans institut i Uppsala till församlingspedagog, hon berättade om innehållet i sina studier på ett intressant sätt.

Lars Rydje efterlyste "hur få in unga i Lekmannaförbundet". Olika alternativ till samarbete omkring detta diskuterades.

Bertil Hansson tackade alla för denna dag och avslutade med att vi bad Herrens bön gemensamt.

*Majvor Öster
Västerås stiftsförbund
Kassör i Köpingsbygdens församlingskår*

Husby Rekarne församlingskår 75 år

När en kår närmar sig ett jubileum ställs väl alltid frågan: Hur ska vi på lämpligaste sätt fira detta? Efter en del funderande kom vår kår fram till: i stället för att sitta ned vid en måltid och hålla minnesberättelse och andra tal tyckte vi: Varför inte göra en utflykt? Ett bra resmål är att kolla hur någon annan verksamhet inom Lekmannaförbundet bedrivs. Vi valde Capella Ecumenica i S:t Anna skärgård.

Historien är denna. Som ung besökte S:t Anna-sonen Hilding Bielkhammar år 1925 det stora ekumeniska mötet i Stockholm. En längtan tändes hos honom att skapa ett ekumeniskt centrum i sin hembygd. Efter mycket manuellt arbete under åren 58 - 65 tillkom den enkla, vackra kyrkan på västra Gärsholmen som nu välkomnar alla, vilken kristen gudstro man än har.

I en liten minibuss för vi, nio stycken, på söndagsmorgonen 2 juni genom det vackra sommarlandskapet ut till Kungshällsudden i S:t Annas skärgård. Medan vi väntade på båten som skulle ta oss ut till ön drack vi medhavt kaffe och åt smörgås. Så kom kyrkbåten, som heter Lindskär och vi och en hel grupp andra besökare steg ombord. Efter ca 10 minuters färd över Östersjön närmade sig båten bryggan. Vi kunde vandra uppför backen och högst uppe på skäret låg kapellet.

Deltagarna i jubileumsresan: fr.v. Gerd Lundgren, Bengt Johansson, Alice Lindberg, Meta Åkerman, Olle Karlsson, Beryll Grandell, Peder Granath och Lillemor Carlberg.

Ansvar för gudstjänsterna på söndagarna under tiden slutet av maj till början av september fördelas mellan olika samfund: svenska kyrkan, katolska kyrkan, frälsningsarmén, Pingstkyrkan, Korskyrkan, EFS m fl. Denna söndag var det Slaka församlings tur. Predikan hölls av komminister Linda Cederhorn och Lambhovs kyrkokör svarade för sången. Linda är en ung präst med mycket värme som i sin predikan framhöll vikten av ett kärleksfullt liv, ett rikt vänskapsförhållande till våra medmänniskor och hur vi kan hjälpa varann. Den lilla kyrkan var fullsatt och de som inte fick plats inne

fick lyssna utanför i det vackra vädret.

Efter gudstjänsten vandrade vi runt på den lilla ön och njöt av blommorna, fåglarna, den vackra utsikten och de friska vindarna. Allt är så vackert och enkelt här. Men man förstår hur jobbigt det måste ha varit att frakta hit och släpa upp alla stenar som utgör kyrkan. Så kom kyrkbåten tillbaka för att hämta oss tillbaka till fastlandet. Den går två turer i vardera riktningen.

Nu smakade det gott med lunch, den intog vi på Stegeborgsgården, som ligger vid inloppet mot Söderköping. Mellan Stegeborg och Lovisedal tuffade vägfärjan fram och tillbaka och vita segelbåtar gled förbi. Sommarsöndag.

Sista stoppet före hemfärd gjordes i Söderköping. Givetvis med glasspaus och lite promenad efter Göta kanal som man kan säga börjar här. Mätta, trötta men nöjda ställde vi kosan hemåt efter en intressant och lärorik dag. Vi hade gjort ett bra val genom att fira vårt jubileum såhär.

Beryll Grandell

Höstkönvent i Gamla Hjelmseryd med Eva Spångbergs Björkelund

Lördagen den 14 september 2019

Ett drygt 40-tal deltagare fotograferade vid den gamla prästgården.

Lekmannaförbundet i Växjö stift hälsade stiftets lekfolk välkomna till en informations-, inspirations- och historiesamling i Gamla Hjelmseryd med Björkelund lördagen den 14 september 2019.

Ett drygt 40-tal lekmän från Växjö stift samlades under förmiddagen för registrering och välkomstkaffe i Hjelmseryds gamla prästgård vilken övertogs av en stiftelse, Stiftelsen Hjelmseryds Prästgård, 1947. Efter välkomstkaffet fortsatte gemenskapen i den forna men under 1930-talet genomgripande renoverade romanska kyrkan. Ciceron och sakkunnig var föreståndare Jonas Nilsson. Jonas berättade att den gamla romanska kyrkan uppfördes på 1100-talet. När den nya Hjelmseryds kyrka byggdes och stod färdig 1853 tilläts den gamla romanska

kyrkan att förfalla och var inte mycket mer än en ruin när den genomgick en omfattande renovering under 1930-talet ca 70 år efter det att den tagits ur bruk. Initiativtagaren till renoveringen var kyrkoherde *Carl Nicklason*, vars gravsten kan ses i form av ett stenkors strax intill kyrkobyggnaden. Kyrkoherde Nicklason kom sedermera att belönas med en kunglig utmärkelse för sitt engagemang för kyrkans restaurering. Vid julottan 1927 i Hjelmseryds kyrka påbörjades insamlingen av medel till förmån för: "Kyrkoruinens konservering." Brev med vädjan om bidrag sändes ut till landets församlingar. Bygdens och många människor i övrigt ställde upp. Många ville hjälpa till och rädda den gamla kyrkan. Riksantikvarien Sigurd Curman och arkitekt Nils Karlgren båda mycket intresserade av projektet kontaktades. Kyrkoruinens mu-

rar frilades, lagades och förstärktes. Takrestes och olika delar som tillhört kyrkan men som spritts i församlingen samlades in. Till det insamlade hörde delar till en portal och två altarbord varav ett med relikgömma. Vissa inventarier fanns bevarade i den nya kyrkan. 1934 återinvigdes kyrkan av biskop Sam Stadener.

Kyrkan består av ett långhus som byggts till åt väster under 1700-talet. Koret i öster är försett med en absid. På norra sidan i anslutning till koret finns sakristian. Den södra portalen är delvis sammanfogad av delar till den ursprungliga portalen.

1937 uppfördes en ny klockstapel eftersom den gamla rivits 1848. Den är ritad av professor *Erik Lundberg* som på uppdrag av riksantikvarien varit delaktig i restaureringsarbetet. Kyrkklockorna har

Här vilar Carl Nicklason.

gjutits av M & O Olssons klockgjuteri i Ystad.

Efter förmiddagens information om Gamla Hjälmseryd förmedlad av Jonas Nilsson och före Jonas föreläsning av kyrkans exteriör och kyrkogård öppnade mötet upp för mässa med nattvard under ledning av kyrkoherde Bertil Olsson och med textläsning av en av församlingens lekmän. Temat för söndagens (trettonde söndagen efter trefaldighet) predikningar var "Medmänniskan" med gammaltestamentlig text hämtad från 5 Mos 15: 7-11 "Öppna handen för din broder eller syster, för den fattige och nödlidande i ditt land." Lidandet är inskrivet i tillvarons innersta, men det är också Guds kärlek och förlåtelse. Nåden är gränslös.

Efter gemensam lunch i gamla prästgården vandrade vi till intilliggande Björkelund, framlidna träkonstnär Eva Spångbergs hem och arbetsplats. Vi mottogs med värme och kände oss förväntansfulla att få lyssna till Elinor som hade varit medarbetare till Eva under 27 år. Eva föddes 1923 i brukssamhället Gimo i Uppland. Hennes föräldrar var kartritterskan Ruth och kamrern Bernhard Spångberg. Eva började folkskolan 1930 och hon

Här vilar Erik Lundberg.

konfirmerades sju år därefter i Skäffthammars kyrka. Efter konfirmationen flyttade Eva med sina föräldrar till Gävle med realskola och gymnasium. Redan under gymnasietiden väcktes en stor gudslängtan. Boken "Om Kristi efterföljelse" av Thomas à Kempis kom att betyda mycket för Eva och altartavlan från Skäffthammars kyrka blev en mönsterbild för henne. Under sin utbildning till sjuksköterska drabbades Eva av polio och fick avbryta sin utbildning. Under den långa behandlingstiden var hon trots sjukdomen aktiv på många sätt t.ex. genom att ta körkort, delta i föreläsningar, omhändertaga alkoholister, vara tidningsbud etc. Teologiska studier i Uppsala resulterade så småningom i en Fil kand-examen 1949. Hon avstod från flera erbjudanden bl.a. psykiatriutbildning i USA för att helt och hållet "leva för Kristus i hans kyrka".

Intresserad av teckning sedan ungdomsåren tillverkade hon sitt första krucifix i trä 1945. Fem år senare flyttade Eva till Tyskland för utbildning i Västtyska Statliga Snidarskolan i Oberammergau. En katolsk präst hade upptäckt Evas begåvning och han hjälpte henne att komma till skolan. Eva lärde sig där grunderna för träsnidandet.

Strax efter återkomsten till Uppsala fick Eva tillverka ett krucifix till Guldhedskyrkan i Göteborg och 1951 gjorde hon sin första julkrubba.

Tio år senare, 1961, dog Evas far och Eva flyttade tillsammans med sin mor till Växjö. I Växjö fick Eva en lärartjänst på Graffimanska skolan där hon arbetade 1962-1969. Hennes mor som blev senildement behövde vård vilket föranledde att Eva avslutade sitt arbete som lärare. Eva köpte Björkelund i Gamla Hjälmseryd 1979 där hon bodde och verkade i en inredd ateljé för träsnidande ända intill sin död 2011. Hon fick hjälp med att bygga upp och om Björkelund ofta av medmänniskor med alkoholproblem. Eva visade stor omsorg om de utslagna och många av dessa fick såväl bostad som ett arbete på Björkelund. Eva kallade sitt arbete på Björkelund för "Vägmission" eftersom Björkelund låg och ligger nära den stora vägen mellan Jönköping och Växjö, strax söder om Vrigstad. Tusentals människor har under årens lopp kommit för att se och uppleva Björkelund och Eva har med utgångspunkt i Bibeln undervisat enskilda personer, familjer, skolklasser, konfirmandgrupper, syföreningar m.fl. Björkelund har under många år varit Sävsjö kommuns största sevärdhet för turister. År 1992 byggdes en ny samlingslokal som fick namnet Åsnelund. År 1993 besöktes Björkelund av 20 000 personer.

Vid sidan om verksamheten på Björkelund har Eva Spångberg rest runt och predikat, hållit föredrag och berättat om sina skulpturer. Hon har medverkat i både radio- och TV-program och härutöver utformat ett antal skrifter samt spelat in videofilmer. Eva har tilldelats Sveriges Kyrkliga Studieförbunds (SKS) kulturpris 1993 och Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbunds kulturpris samma år 1993. Sistnämnda pris åtföljdes av motiveringen att Eva fick detsamma för "sitt åskådliggörande av den kristna tron genom snidande i trä".

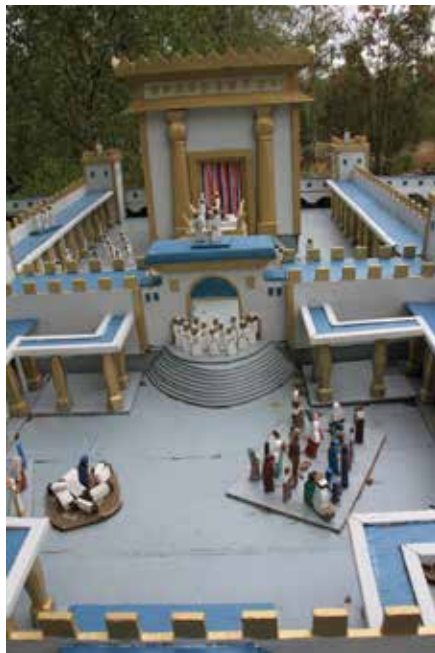

År 2009 förlänades Eva H.M. Konungens medalj av 8:e storleken i högblått band och år 2011 tilldelades Eva ett stipendium som årets hedersevangelist av Evangelistfonden. Evas konstverk finns i dag i många hundra kyrkor i vårt land, bl.a. i Växjö domkyrka, Hjelmserbyds gamla kyrka och i Uppsala domkyrka.

Elinor berättade vidare om det bibliska landskap med skulpturer i trä som finns på Björkelund. Bland många skulpturer och modeller i landskapet finns en detaljrik modell av Jerusalems tempel – Herodes tempel. Där finns kvinnornas förgård och de spetälskas plats. Där finns Nikanorporten och där finns brännoffertaret. Eva tog emot en alkoholiserad man som under en fängelsevistelse läst judisk historia. Denne man tog initiativ till att bygga detta tempel som är ca 25 kvadratmeter stort. Eva har själv tillverkat figurena som illustrerar livet kring templet.

Avslutningsvis fick vi se och lyssna till en videospelning med Eva, en underbar predikan om vikten av tro, hopp och kär-

lek – en strålande positivism till inställningen att lägga allt i Guds händer, Han som vill oss alla bara väl. Eva skapade sin egen kista för sin begravning. På kistans lock finns ord hämtade ur Filippibrevet 1:21: "Kristus är för mig livet och dö-

den en vinning" På kistans kortsida hade Eva skrivit och målat: "Jag har levat ett lyckligt liv. Det tackar jag främst Gud för. Mina älskade föräldrar Ruth och Bernhard, syskon, vänner. och alla djur."

Efter en berikande dag i Kristus denna den 14 september 2019 kunde var och en återvända till sina hem och sina kårer i tillväxt och glädje!

Anders Nordberg

Kyrksöndag i Lista 2019

Vid årets kyrksöndag samlades medlemmar från kårerna i Strängnäs stift på förmiddagen den 6 oktober i Lista sockengård med Gillberga-Lista församlingskår som värd. Eftersom gudstjänsten inte skulle hållas förrän på eftermiddagen gavs tid till flera inslag.

Det första svarade prästen Allan Forcado för. Allan arbetar i församlingen. Han är född och uppvuxen på Filippinerna och berättade nu till bilder om sin hembygd. Eskilstuna pastorat, till vilket Lista hör, har under lång tid haft nära samarbete med Allans hemort. Bland annat gjordes en insamling för att kunna bygga och starta en skola. Vi fick se bilder från skolan och höra om verksamheten där. Mycket annat fick vi lära oss om Filippinerna. Allan är en gladlynt man och han berättade gärna och svarade på alla våra frågor.

Efter Allans anförande följde lite aktuell information och sedan kunde vi inta en mycket god lunch. Den var faktiskt hämtad från äldreboendet härute. Får de så god mat verkar det inte så hemskt att hamna där.

Prästen Allan Forcado omgiven av arrangörerna Birgitta och Jan-Erik Holmqvist.

Efter lunch prövade vi ett nytt grepp. Sex punkter hade sammanställts och i grupper fick deltagarna under en dryg timme diskutera och berätta hur de löst olika frågor i sin kår. Punkterna var: Information, till och från, Bönens betydelse, Medlemsvärning, Vår ställning i församlingen, Kontakt med omvärlden och Vår tidning "Lekman i kyrkan". Det blev livlig diskussion som sedan redovisades i korta punkter.

Efter en kaffetår var det dags att promenera till Lista kyrka. Kyrkan är en av Sörmlands gamla kyrkor med anor från 1100-talet. Mässan leddes av församlingsherden Malin Lindström. Som avslutning sjöng och spelade kantorn Viola Rosenquist, Anki Hennerberg och Allan Forcado "Halleluja". Enligt den nya seden drack vi kaffe i vapenhuset innan vi vände hemåt i skymningen. Stort tack till kåren för en lyckad höstträff!

Beryll Grandell

Inspirationssamling vid Pärlälven – ett andligt pärlfiske – vid vattendrag i Höör

Under våren hade vi i Höörs församlingskår läst och samtalat kring Pärlälven skriven av Martin Lönnebo. Texterna var givande och samtalen blev långa, djupa, givande och fina. Nu började vårens samlingar gå mot sitt slut, men inte bokens sidor. Skulle vi fortsätta till hösten? Det kändes lite långt dit. Och det var mer givande att samtala än att läsa i den egna vrån.

Då kläcker Gertie en strålande idé. Skulle vi inte kunna fortsätta nu i sommar och gå längs våra egna vattendrag här i Höör? Så blir det. På onsdagarna går vi från församlingshemmet för att de som vill först kan delta i veckomässan. Tisdagarna möts vi vid utgångspunkten. Längs Höörsån från Höörs mölla till Stampen och grillplatsen under träden alldeles vid ån. Från församlingshemmet längs dammen till Enebacken. Från stiftsgården Åkersberg genom parken förbi vattenslingorna vid den gamla sågen till Ankdammen. Från Höörs församlingshem till vattenfallet nedanför dammarna.

Martin Lönnebos bok Pärlälven berättar om en lekfull fjällvandring längs en stor brusande älv, Pärlälven i Lappland. Det är både en yttre resa längs älven och en inre. Fylld av texter och personer som har betytt mycket för Martin Lönnebo genom livet. ”Detta är ett försök att skriva en bok som passar det underbara och allvarsamma livet.”

Vi följer en struktur när vi läser boken. Alla har läst, eller i alla fall haft möjlighet att läsa, texten hemma. I boken citerar Martin Lönnebo mångas tankar och ord. Dessa citat turas vi om att läsa. Den sammanhållande texten läser en person. När vi har frågor stannar vi upp och reder ut dem tillsammans. När det är något som är svårbegripligt läser vi en eller två eller tre gånger till och sen speglar vi det vi läst från olika håll. Vi samtalar med varandra och med boken. Varje samtalskväll avslutas med en aftonbön, som finns i boken.

När vi nu vandrar längs våra vattendrag i Höör dessa sköna sommarkvällar börjar vi med att läsa ett stycke tillsammans,

ställa våra frågor och så vandra en bit i tystnad eller samtal, som det faller sig. Stanna på en, av ledaren, i förväg planerad plats. Förundras över naturen, blommorna och krypen. Läsa ett stycke till, fundera, tänka. Gå vidare och höra vattnets porlande och vindens sus i träd-kronorna. Så kommer vi fram till vår viloplats. Här slår vi oss ner, var och en plockar fram sin medhavda matsäck. Vi äter, delar, blir mätta. Samtalar om fortsättningen av Martin Lönnebos tankar för den dagen. Det kan bli långa samtal. Avslutar med vår aftonbön:
*I frid vill jag lägga mig ner
och i frid vill jag somna in
ty du, Herre, låter mig bo i trygghet
under dina vingars skugga.*

God natt. Sov gott. Och dröm att ditt liv kan frambringa den rätta tonen, den som är ditt liv, i livets symfoniorkester.

När vi kommer upp ur dalen vid Höörsån ruskar vinden i träden och regnet hänger i luften. Vi tittar förundrat på varandra. Det är som om vi varit på en paradisisk

plats – och det kanske vi var. Där två eller tre är samlade i mitt namn är jag mitt ibland dem. (Matt 18:20)

Fakta

Pärlälven är en verklig älv i Lappland, 139 km lång. På 1700-talet fiskades flodpärlmusslor i älven, därav älvens namn.

Pärlälven är titeln på den sjunde boken i serien Ärkebiskopens fastebok för enskilt eller gemensam reflektion. Ärkebiskop Antje Jackelén har skrivit förordet och för varje såld bok går tio kronor till Svenska kyrkans fasteinsamling. 2018. Fastan 2019.

Boken kan läsas med behållning när som helst under året, ISBN978-91-526-3786-9.

Martin Lönnebo är biskop emeritus i Linköpings stift.

Fotograf: Gertie Hall
Fotocollage: Inga-Lill Rubenson
Text: Inga-Lill Rubenson

TACK!

till Gud och till alla er gåvogivare, som inför och under Svenska Kyrkans Lekmannaförbunds 100-årsjubileum 2018, lämnade ekonomiskt stöd, penninggåvor, till Lekmannaförbundets "jubileumsfond" i syfte dels att Lekmannaförbundet härigenom skulle kunna betala sina kostnader för planering, lokaler, transporter, föredragshållare, estradörer, informatorer mm, dels att Lekmannaförbundet härigenom skulle stå bättre rustat för att tjäna vår Svenska kyrka och Kristus i alla kyrkans huvuduppgifter: gudstjänstliv, diakoni, undervisning och mission samt stå bättre rustat för att skapa opinion för kristna värderingar i samhället.

Ni gåvogivare som är föremål för vår tacksamhet har varit många – kyrkans egen organisation, stiftsförbund, kårer (lokalavdelningar), enskilda medlemmar och utomstående givare. Gåvobeloppen har varierat i storlek och har varit lika välkomna och tacknämliga oberoende av storlek. Med stor tacksamhet kunde vi inför 100-årsjubileet i juni månad 2018 konstatera att gåvornas värde sammantaget uppgick till drygt 150 000 kr Lekmannaförbundets nettokostnader för 100-årsjubileet och Rikskonvent 2018 kunde därmed och därtill efter anslag från rikskyrkan, reduceras väsentligt.

Så vill vi att ni som gåvogivare, stora eller små, ska känna er högt uppskattade, värdefulla som byggstenar i Lekmannaförbundet, värdefulla som bidragsgivare till Lekmannaförbundets existens och fortlevnad! Gud tillhör äran och ni har fått vara och är hans redskap! I tacksamhet ber vi om Guds välsignelse över vårt Lekmannaförbund och över er alla!

Anders Nordberg Juhani Ahonen
Förbundsordförande Förbundskassör

RIKSÅRSMÖTE (RIKSKONVENT) 2020

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund fyller 102 år 2020 och firar under sommaren 2020 sin trofasta gemenskap i Kristus på Åh stiftsgård i Göteborgs stift "Kom till mig, alla ni som är tyngda av bördor; jag skall skänka er vila" (Matt 11:28)

För att finansiera Lekmannaförbundets samling på Åh stiftsgård under sommaren 2020 med kostnader för lokaler, föredragshållare, musiker, transporter m.m. behöver förbundet ekonomiskt stöd/hjälp. Lekmannaförbundet vädjar om en penninggåva, oaktat gåvans storlek liten eller stor - till glädje för förbundets sammankomst och verksamhet. Gåvan tas tacksamt emot genom insättning på Lekmannaförbundets plusgiro **502787-5**.

Anteckna "**Sommarmöte 2020**" i det utrymme som finns för meddelande till mottagaren. Upplysning om kostnader och inkomster knutna till sommarmötet (Riksårsmötet) kommer att lämnas löpande framöver. Lekmannaförbundet gläds åt och uppmuntrar alla till engagemang och ansvarstagande för att på frivillig och ideell grund tjäna vår Svenska kyrka och därmed Kristus inom alla kyrkans fyra verksamhetsområden: gudstjänstliv, diakoni, undervisning och mission. Härutöver vill Lekmannaförbundet främja kristen gemenskap och fördjupning av kunskapen om kristen tro och kyrkans liv (tradition) samt uppmuntra till och faktiskt skapa opinion för kristna värderingar i samhället. Gud, låt Lekmannaförbundets Riksårsmöte 2020 och hela förbundets verksamhet genom dessa gåvor bli till välsignelse och glädje för Ditt rike!

I tacksamhet och frid!

Anders Nordberg

MAJ 2020	
APR 2020	
MAR 2020	
FEB 2020	
JAN 2020	
DEC 2019	3000:-

Hildegard av eller från Bingen

En av medeltidens viktigaste tonsättare - sakral musik

Hildegard av Bingen är namnet på en nästan bortglömd nunna från 1100-talet som under sin livstid hade många uppgifter och ansvarsområden; abbedissa, mystiker, predikant, författare och kompositör. Hon föddes 1098 i Bermersheim (Böckelheim an der Nahe) i landskapet Rhein-Hessen, som tionde barnet i en adelsfamilj. Bingen är egentligen inte ett efternamn utan ett Ortsnamn som fogades till hennes förnamn för att skilja henne från andra kvinnor i kyrkohistorien med samma förnamn. Bingen anspelade på det kloster som hon grundade på berget Rupertsberg vid staden Bingen. Hildegard antas ha tillhört den s.k. aristokratin med föräldrar Hildebert och Mechtildis som så kallade *Edelfreie*, germanska föregångare till högadeln.

Hon firas som helgon runt om i den kristna världen, trots att hon under lång tid inte var formellt kanoniserad. Hildegard lämnade jordelivet vid 81 års ålder just i Bingen den 17 september 1179. Hon kanoniserades av påve Benedictus XVI år 2012 och hon utnämndes också som fjärde kvinna till kyrkolärare, *doctor ecclesiae*. Utmärkande för Hildegard är hennes kosmologi och uppfattning att solen, månen och stjärnorna, de fyra elementen och inte minst naturen utgör en helhet. **Allt liv har sina rötter i Gud.** Kosmos är också **ett ljudande kosmos**. I dess mitt står människan, som har ansvar både för sig själv och för naturen. Viktiga begrepp för Hildegard var vishet (*sapientia*), samklang (*symphonia*), harmoni (*harmonia*) och växtkraft (*viriditas*).

Redan som mycket liten hade Hildegard syner. Åtta år gammal 1106 överlämnades hon i den unga Jutta von Sponheims vård vilken lät Hildegard och ytterligare en ung flicka stängas in i en klosterlik-

nande gemenskap intill ett munkkloster på Disibodenberg i närheten av floden Nahe, där hon fick undervisning i bibelläsning, latin, grekiska, psalmsång och handarbete. 1112 avgav Hildegard sitt klosterlöfte och fick sina ordenskläder av den helige Otto von Bamberg. Systarna (nunnorna) hade antagligen ett hus utanför klostermuren, helt avskilt från munkarna. Kommuniteten utvecklades så småningom till ett riktigt nunnekloster, där Hildegard efter Juttas död, blev *magistra*. Samtidigt stod systrarna juridiskt och ekonomiskt under munkarnas ledning. Jutta von Sponheim dog 1136 och Hildegard blev sannolikt mot sin vilja abbedissa på Disibodenberg. Hon hade dessförinnan eller redan 1114 blivit benediktinnunna.

Hildegard upplevde en mycket stark vision 1141, en Guds uppmaning till henne att börja skriva och hon påbörjade utforma det verk som hon kallade *"Scivias, Känn vägarna"* som godkändes av påven *Eugenius III*. Hon påbörjade skrivandet med hjälp av munken Voll-

mar och nunnan Richardis von Stade och koncentrerade sig på att nedteckna sina erfarenheter och sina upplevelser under de sista årens visioner. Arbetet med *Verket* avslutades 1147. Genom publiceringen av detta verk påbörjades Hildegards berömmelse. Hon utvecklade stor säkerhet och en karisma som gav uttryck för en stark personlighet.

Efter en tid bestämde Hildegard sig för att lämna Disibodenberg för att grunda ett eget och självständigt benedektinkloster. Hon hade i en syn sett Ruperts berg vid Bingen, vackert beläget vid floden Rhen. Efter stort motstånd från munkklostret lämnade Hildegard slutligen Disibodenberg omkring år 1150 och flyttade till platsen, där den helige Rupert hade vistats på 600-talet. Här lät Hildegard bygga ett nytt kloster. Som abbedissa i sitt eget kloster kunde hon nu förverkliga sin vision att låta klostret vara *en återspeglings av det himmelska Jerusalem och de heliga jungfrumartyrerna*. Därför lät hon sina nunnor på festdagar stå i koret med utslaget hår övertäckt av långa tunna vita

sidenslöjor och gyllene kransar på huvudena.

Hildegard var vid den här tiden en berömdhet, **en profetissa teotonica**, "**Si-byllan från Rhen**", som hon kallades, och klostret fick många besökare som ville ta del av hennes läkekonst och hennes klokhet, men också ta del av hennes förmåga att genom bl.a. handpåläggelse bota såväl fysiskt som psykiskt sjuka medmänniskor.

Det fanns plats för 50 nunnor på det nybyggda klostret på Rupertsberg. Med tiden blev klostret för litet varpå hon grundade ett andra kloster ovanför Rudesheim på andra sidan floden Rhen.

I förstnämnda kloster på Rupertsberg skrev hon två stora uppenbarelseböcker, den ena *Liber vitae meritorum*, Boken om livets förtjänster, den andra *De operatione Dei*, Om Guds verk. Hildegards starka intresse för naturen och för läkekonst resulterade i verken *Physica* och *Causae et Curae*.

Två av Hildegards uppenbarelseböcker *Seivias* och *De operatione Dei* innehåller vackra och märkliga bilder, s.k. illuminationer, bevarade i tre handskrifter, troligen tillkomna efter hennes död och skrivna och målade av olika händer. Om Hildegard själv målade eller tecknade är okänt.

Hildegard författade **en samling kyrkliga sånger och musikstycken (sakral musik)**, enligt en uppgift 69 stycken, och enligt en annan källa 77 stycken, vilka alla är bevarade. Hildegard kallade dem *Symphonia harmonie celestium revelationum*, vilket kan översättas med *En harmonisk samklang av himmelska uppenbarelsen*. Därtill komponerade hon ett sångspel, *Ordo virtutum*, på svenska *Dygdernas orden* som beskriver hur Själen, genom att frestas av djävulen vänder sig bort från det goda, men som likt den förlorade sonen slutligen återvänder till och tas upp i Dygdernas gemenskap. Det är ett djupt symboliskt spel om kampen mellan ont och gott, där varje dygd representerar olika goda egenskaper t.ex. *Ödmjukhet, Tro, Hopp, Seger, Tålmod och Gudomlig kärlek*.

Hildegards **sånger och melodier både liknar och skiljer sig från den gregorianska sång** som hon och hennes systrar dagligen sjöng i klosterkyrkan,

i mässa och tidegård. Genom speciella melodiska vändningar överskred hon sin tids gränser och skapade något på många sätt unikt. Texterna var inte rimmade, utan prosatexter, vilket gjorde att de ofta kändes moderna. Från en handskrift "*O ignee spiritus*" (1100-tal) kan vi läsa "*O ande av eld, var lovad, du som verkar genom pukor och cittror*."

Hildegards verksamhet som kompositör har inte minst genom de sånger som hon har komponerat gjort henne känd bland intresserade och sökare (t.ex. CD-köpare och samlare) världen över. Hildegards alla verk har under de senaste trettio åren intagit en framträdande plats bland den musik som knyts till medeltiden. Flera av de titlar som nuvarande utgåvor av hennes musik har anspelar på beteck-

ningen "*Samklang av de himmelska uppenbarelsernas harmoni*" (*Symphonia harmoniae caelestium revelationum*). Sånger med beteckningen *Symphoniae* är den beteckning som musikgruppen *Sequentia* lät spela in på CD 1982 och 1983. Inspelningar av Hildegards musik har skett vid ett flertal andra tillfällen t.ex. 1993 och 1995. Vid sidan om gruppen *Sequentia* har också musikgruppen *Vox animae* gjort inspelningar. Efter sina tidigare inspelningar har musikgruppen *Sequentia* varit inställd på att börja om på nytt och spela in all Hildegards musik. Den första skivan i serien från 1993 hade den lockande titeln *Canticles of ecstasy* och följande *Voice of the blood* samt *O Jerusalem*. Mellan sångerna förekommer rent instrumentala versioner av hennes musik.

Andra musikgrupper har tagit fasta på *sånger till Ursula och de elvatusen jungfrurna* samt *Mariasånger* under titeln *Feminea forma Maria*, även det ett citat från Hildegard. Alltjämt står sig den första framgångsrika skivan med Hildegards musik väl – *A feather on the breath of God* (Hyperion 1981). De mest givande av skivhäftenas översättningar är skrivna av en Peter Dronke med förmåga att utvinna mening ur till synes ganska torra och svårhanterliga texter.

Den som vill lära känna Hildegard som poet och som musiker har ett stort och lättillgängligt material att tillgå. Olika musikgrupper har skapat olika stilar vad gäller kyrklig färgning åt inspelningarna. Somliga skivor håller sig strikt till Hildegards egna hymner, ibland med rent instrumentala inslag. Andra skivor ger uttryck för en musik som är ett resultat av en blandning från medeltida kompositörer och från skilda perioder. Vissa skivor återspeglar ett specifikt liturgiskt sammanhang med traditionella psalmer och böner. Här finns också olika skivor med nunnorna i klostret Eibingen.

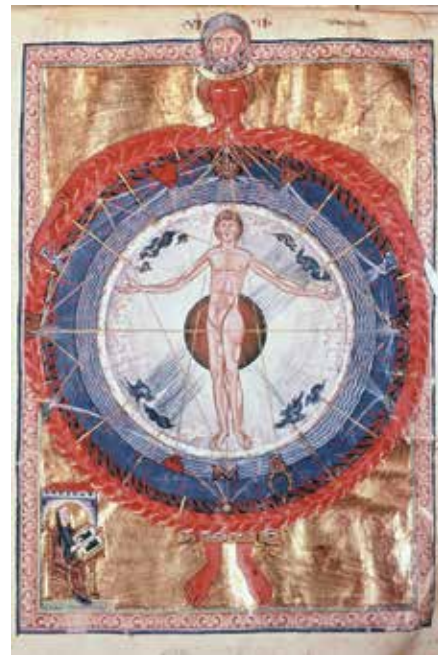
Det finns skivor med enbart kvinnor och andra med blandade mans- och kvinnoröster. Hildegard skrev främst för nunnorna i sina egna kloster, men några hymner är sannolikt skrivna för munkarna i hjälpsamma kloster. Blandningen är inte helt ohistorisk och är dessutom

behaglig för örat. Det finns skivor med blandad sång och fritt instrumenterad musik, professionella sångerskor som prövar röstens möjligheter eller sångare som vill visa att detta är andakt, sjungen bön, inte en virtuos uppvisning. Musiken är tillräckligt rik och krävande för att göra alla dessa tolkningar möjliga.

Trots att Hildegard hela livet led av svag hälsa och smärtor hann hon utträtta förvånansvärt mycket. Hon skrev inte bara böcker utan även ett antal mindre skrifter och inte minst deltog hon i en omfattande brevväxling som till stor del finns bevarad. Munken **Volmar** från Disibodenberg var henne behjälplig med såväl nedtecknandet som förbättrandet av det latinska språket. Han följde också med till Rupertsberg, där han verkade som präst för systrarna. Under senare år gav Hildegard sig ut på s.k. predikoresor och kunde då predika för såväl klosterfolk som för vanliga människor i olika tyska städer, i t.ex. Köln och Bamberg. År 1170 gjorde hon sin sista predikoresa till Schwaben. Hildegard lämnade jordelivet i klostret Rupertsberg den 17 september 1179 vilket också är den dag som hon också i nutid firas på. Hildegard begravdes i kyrkan i Rupertsberg. År 1228 ansökte om Hildegards helgonförklaring. Efter Hildegards död förlorade klostret sin betydelse och redan 1259 var det på grund av fejder och röveri så gott som övergivet.

Hildegard blev i slutet av sitt liv dömd till ansvar för att hon intill sitt kloster hade låtit begrava en man som vid dödsögonblicket var exkommunicerad (utesluten, bannlyst). Att i samband med kyrkliga åtaganden och ämbetsutövningar befatta sig med en från kyrkan exkommunicerad var ett svårt brott mot kyrkans tro, tradition och normer. I följd av begravningen uppkom frågan om detta skulle föranleda att Hildegards kloster skulle tvingas stänga eller inte. Hildegard försvarade sig emellertid med att mannen erhållit sakramenten innan han dog, varför hon inför och i samband med begravningen förutsatt att han återupptagits i kyrkan. Hildegard vägrade hörsamma magistratens i Mainz krav att gräva upp och flytta mannens kropp. Efter Hildegards egen begravning i kyrkan i Rupertsberg har

hennes relikier flyttats. År 1632 flyttades de till Köln och några år senare till kyrkan i Eibingen. Sedan 1857 är de placerade på ett eget altare i kyrkan i Eibingen och Hildegard blev i samband härmed utnämnd till staden Eibingens skyddshelgon.

I spåren av reformationen upplöstes klostret på Disibodenberg och förföll därefter. Detta kloster står nu i utspridda ruiner. Klostret på Rupertsberg jämnades med marken av svenska soldater (30-åriga kriget) och endast delar av källarregionerna finns bevarade (mycket har undanröjts för att lämna plats åt ett järnvägsbygge). Av det senare klostret som Hildegard grundade i Eibingen ovanför Rüdesheim finns dock klosterkyrkan och en del av klostret kvar. Kyrkan fungerar nu som församlingskyrka (St Hildegard und St Johannes der Täufer – Johannes Döparen). Det är här Hildegards relikier finns bevarade i ett gyllene skrin. Uppe bland vinodlingarna ovanför Eibingen ligger sedan sekelskiftet 1899/1900 ett nytt benediktinkloster, Abtei St, Hildegard, till Hildegards ära där systrarna verkar på olika sätt för att föra Hildegards verk vidare. Hildegard helgonförklarades först 2012 samma år som hon som fjärde kvinna utnämndes till kyrkolärare, *doctor ecclesiae*.

Anders Nordberg

Så minns vi Adolf Kloo

I "Julhälsningar till församlingarna i Skara stift" 1950 berättar Adolf Kloo följande under rubriken "Avdankad, arm och grå"

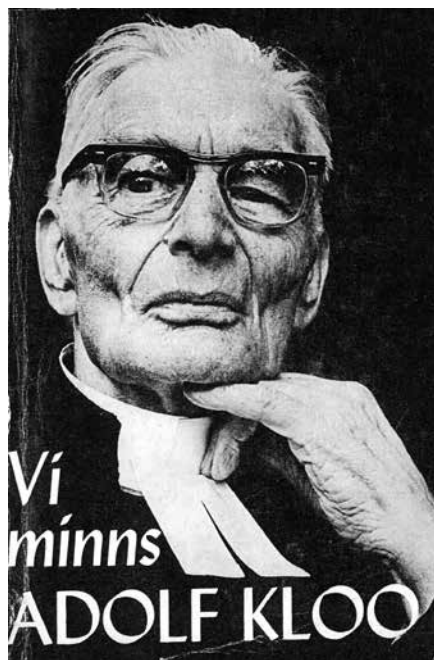
Enligt hans egen utsago har J. L. Runeberg hittat på denna rubrik. Kloo tar en sak i sänder och under "Avdankad" berättar han följande: "Jag skulle fylla 70 år och biskopen lät sin stämma höras: "Stå kvar ett år ännu!" Jag låg på lasarettet, motståndskraften var ringa och jag svarade ja. Sedan fyllde jag 71 och biskopen ville ha ett år till. Nej, svarade jag. Nu var jag stark igen och avvisade bestämt. Och så blev jag emeritus - avdankad.

Visst kan en 70-åring predika och sköta pastorsexpeditionen några år till. Men det är för krävande att därtill sköta själva församlingslivet - yngre krafter måste till". Kloo fick frågan: "Hur känns det att lämna en förtjusande 227-årig prästgård och flytta från en gammal traditionsrik bygd?"

"Det känns ingenting", svarade han, "Det som skall ske, det skall ju ske, det får inte bli något problem. Man har ju annat att göra". Han fick frågan: "Hur är det egentligen att fara omkring som rikspäst?" "Jo tack, ganska bra. Men efter ett par dagar i Småland eller Närke tryckte det över bröstet rätt obehagligt och en stämma sporde: "Var har du din egen församling? Den rösten har tystnat nu".

Arm. Biskopen hörde av sig och sporde: "Hur lyckas du leva på emeritilönen?" "Jo tack, jag klarar mig nog bättre på den än på den ordinarie med alla dess förpliktelser. I den delen har jag inte blivit arm. Och ett bra hem har jag fått i Lund där min fosterson läser till präst och vi håller ihop. Och den trogna husföreståndarinnan sköter oss med omsorg. Men bara det att vara gammal ungar är ju ett öde. Arma människa.

Men hittills har jag inte haft skäl att beklaga mig. Men jag ser med stor glädje hur unga ämbetsbröder taga sig hustru. Eljest tycker jag att nutiden i vissa stycken inte berikar mig. Litteraturen lämnar mig tämligen tom och besviken. Och jag räds den fattigdom som uppstår då de

likriktade krafterna i samhällsmaskineriet söker omdana allt. Men jag känner mig fattig och dömd när jag påminns om allt som aldrig blev utträttat - åldringar som låg och väntade på sin präst - ibland förgäves. Och ungdom som kunde haft hjälp av en ledande hand".

Grå: Att snart hela håret är grått, bekymrar mig inte. Och därunder grånande minnesbilder, slappnande uppmärksamhet, sömnigt väsen. Men tänk vad goda vänners mångfald kan förjaga grådaskigheten och göra livet färgrikt. Framför mig står de gamla församlingsborna från kantorer och kyrkvärddar till pojkar och tjejer i gårdarna. Och en högst förnämlig samling bröder över hela landet och konduktörerna som le trevligt igenkännande och ta i hand med karlanäve innan biljetten klipptes. Och alla de obekanta ansiktena jag möter för vilka jag är väl känd. Gud vare tack som ger liv och färg åt 72-åringens levnadsdag. Tänk, min nyaste prästdräkt börjar bli grå. Jag fick den kort före mitt avskedstagande och den skulle räcka livet ut. Men Gud låte en gång av nåd den vita himladräkten få ersätta min gråslitna prästrock".

Ur "Julhälsningar till församlingarna i Skara stift 1965"

Adolf Kloo talar: "En gammal präst är jag. Barnbarn av den kyrkliga 1800-talsväckelsen i stiftet. Som ny eldades jag av ungkyrkorörelsens anda. Den klarnade blicken och värmd hjärtat. Frikyrkliga av äkta halt har jag högaktat. Men jag hyser förhoppning om vår svenska kyrkas bestånd, om dess uppgift att vara Guds Andes redskap för vårt folks kristna fostran. Men jag ser med oro på den närmaste framtiden. Kulturradikalismen med dess avsaknad av kristendom tycks gå segrande fram. Men det tycks mig som om dess tomhet begynt bli uppenbar och man börjar känna behovet av en religiös verklighet. Ett gott tecken på ett vaknande liv inom kyrkan erbjuder oss intresset för småkyrkor och församlingshem, så också offervilja för diakoni och hednission och stöd åt flyktingar världen över. Allt detta ger åt kristendomen ökad betydelse för hjärta och samliv.

Men striderna inom själva kyrkan? De dödar inte. De skall leda fram till klarhet och enhet i sinom tid.

En av Kloos församlingsbor yttrade följande om sin präst: "Han var den snällaste människa jag någonsin träffat. Om jag någon gång kom i själabekymmer var han den förste jag sökte upp". Kloos prästerliga föredömen var Olle Nystedt och Gottfrid Klingner. Inför frikyrkopastorer lade han ner all kritik. Deras beroende av församlingens stöttepelare och deras många gånger svåra ekonomiska villkor berörde honom djupt. Närmast hans hjärta stod dock de trogna medlemmarna i församlingen i synnerhet de frivilliga, vilka mestadels var kvinnor. Han kände djup släktskap med flera av de socialdemokratiska förtroendemännen. Han lär ha sagt om socialdemokraterna att "de går Herrrens ärenden fast de vet inte om det själva".

Kloo säger om sig själv: "Som präst och kyrkoherde har jag haft behov av biktader och Petrushjälp. En söndag var allt så mörkt och förtvivlat. Den finkänslige kyrkvärden förstod det. Och i sakristian lade han sina händer

på mitt huvud. Med Skriftens Ord förjagade han mörkret och förvissad om de oskattbara verkligheter som är syndernas förlåtelse, liv och salighet, blev han för mig en sannskyldig Petrus.

Kloos etiska krav på sig själv uppfattades som skyhögt över gemene mans krav på sig. Men det var aldrig frågan om någon dubbelmoral. En del uppfattade honom som väl moralisk och rättskaffens. Mot bakgrund av hur han levde sitt liv - gav bort kläder, skor, pengar, mycket av det som fanns i prästgården, för att inte tala om all hans tid och engagemang för församlingsborna - hans dörr var aldrig stängd - levde han som han lärde och uppfattades av många som urbilden av den gode Herden.

I den tid Kloo levde frigjorde sig ofta människor ur ett både fattigt och torftigt och förlamande landsbygdsliv. Men Kloo tycktes bortse från de positiva ansatser, som finns i frigörelsen från dessa livsbetingelser. I stället blickar han nostalgiskt tillbaka till sitt Ryda, där han var uppvuxen.

Innan jag går över till sista delen, som ska handla om Kloo som förkunnare, en liten trevlig episod.

Kloo var kallad att hålla gudstjänst i en kyrka där han inte varit tidigare. Efter gudstjänstens slut söker den förtvivlade kantorn upp honom och säger: "Det blev tyvärr så många musikaliska feltramp. Tänk att jag kunde spela så galet just när Ni var här". Kloo svarar: "Men kyrkan höll i alla fall".

Kloo fick telefonsamtal från Kungliga slottet i Stockholm. Prins Oskar Bernadotte hade avlidit och nu ville man ha prosten Kloo som förrättare av jordfästningen. Men Kloo svarade nej. Varför, undrade man. Jo, den dagen ska jag jordfästa Lina Skoglund. Kloo fick frågan vem hon var. En känd person? Nej,

svarade prosten - hon var min församlingsbo och det går före.

ADOLF KLOO SOM FÖRKUNNARE

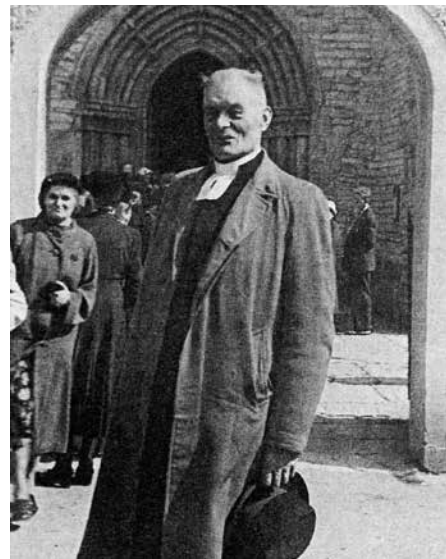
Då Kloo predikade läste han sällan ur ett manus utan lät påskina att han talade fritt ur hjärtat. Men det stämmer inte. Hans predikan var väl genomtänkt och inarbetad. Ofta såg han ingen när han kom cyklande, alltid pratande och gestikulerande för sig själv. En gång, på väg till kyrkan, reste han med tåg och träffade där en bekant. Plötsligt ursäktar han sig och ställer sig i gången till tågcupen, insjunken i sig själv. Kommer sedan tillbaka till sällskapet och deltar åter i samtalet med kommentaren "Nu vet jag precis vad jag ska säga i min predikan."

En gång skulle han predika i Katarina kyrka i Stockholm och gick utanför kyrkan, pratade högt och gestikulerade för sig själv. Plötsligt kom två poliser för att ta honom till fyllefinkan. "nej, nej" sade Kloo, "det går då rakt inte, jag ska in här och predika om tio minuter". Någon har yttrat följande om honom "Kloo var som en skådespelare, som predikade med hjälp av gester och mimik. Han uttalade orden långsamt - efter faderns stamningsborttagningskurs i Stockholm, när Adolf var barn. Han kunde ta långa tankepauser. Ofta knöt han an till lokala händelser, stommen var bönderna. Alla förstod honom".

Kloo hade intresse för teater och tyckte också om att spela teater. Det var med dramatik han predikade och därför gick budskapet hem så bra. Sten Hallqvist säger följande: "Många präster börjar bra men slutar medelmåttigt eller dåligt. Med Kloo var det tvärtom, vilket är sällsynt, mycket sällsynt." Hallqvist vet bara en till: Lewi Petrus.

I en D2 uppsats med titeln "*Kloo och hans avskedspredikan - en analys*" skriver författaren Johan Bonander följande: "Adolf Kloo ansågs som mycket trovärdig i sin roll som präst - på en gång den store själasörjaren, förkunnaren och det kritiska argusögat. Han var mycket eftersökt som predikant både inom och utom Svenska Kyrkan. Han predikade på inte mindre än 1300 platser och i regel för fullsatta hus. Gav ut ett flertal predikosamlingar i bokform. Mycket tyder på att han verkligen kunde predika evangelium på ett sätt som gjorde människor berörda. Han var fast förankrad i en luthersk reformatorisk pietistisk tradition. Nyckeln till hans framgång som förkunnare var nog inte de skrivna predikningarna utan låg i hans talpredikningar. Den enda talpredikan som finns bevarad till eftervärlden är hans avskedspredikan bevarad på en bandspelare. Den höll han den 27 mars 1949. I denna predikan säger Kloo att det finns något i vars och ens väsen, som yttrar sig som förstånd, känsla och viljeavarelse.

Det vi nämner med ordet själ, och var och en vill ju vara besjälad, helst i avsevärd mån. I fortsättningen beskriver han västgötaväckel-

sens män och kvinnor som enkla och fattiga men i anden rikare än de flesta av hans nutidsmänniskor. Kloo säger vidare att om man sätter sin tillit till Kristus, så gör man honom till kung i det inre, en herde, en storhet, som köper oss fria med sitt blod.

I denna avskedspredikan definierar Kloo människan som kropp, själ och ande. Själen och själslivet likställs med människans psyke, håg, intressen m.m. Detta sjäsliv eller denna själskraft är en kraft som kan gå vilse. Räddningen finns i anden, den del i människan, som står i direktförbindelse med Gud; att när väl en människa låter anden få ledningen i livet, så blir hela människan fokuserad på Gud. Kloo uttrycker i sin predikan bekymmer över samtidsmänniskans fokus på det timliga. Han uppehåller sig kring det sekulariserade samhällets olika livsytringar; intresse för spel och dobbel, vurm för tanke-system där Gud inte är ledstjärna eller skapande av bilder, musik och litteratur utan en levande kontakt med Gud."

Att Kloo kunde lägga fram evangeliet så levande beror sannolikt, enligt Bonander, på två saker: 1) Hans trovärdighet är hög, hans ethos är stort, alla vet att han verkligen lever som han lär. Hans gudstro var ovanligt stark och självklar; 2) Han är så frimodig i förkunnarrollen. Predikar utan manus, går ut och in mellan olika hållningar, använder sig fullt ut av sin röst, sitt kroppsspråk och sin mimik. Parallellen till den frimodige och självklare artisen! Han kunde i sin predikan få människor att erfara att Gud är nära! Att han var så aktad och respekterad som få hörde kanske ändå främst samman med att medmänniskan och själasörjaren Adolf Kloo var att lita på.

Någon har sagt att hemligheten med hans stora och tacksamma åhörarskara ligger säkerligen inte bara i hans särpräglade och originella personlighet, som aldrig kunde placeras i ett speciellt fack. Hemligheten låg nog djupare än så. Han verkade så omedelbar och andligt levande. Och så har han ett budskap till människorna.

Poeten K-G Hildebrand framhåller Kloos förmåga att flytta över bibelns gestalter och lärdom till en västgötsk vardagsmiljö. Hildebrand finner greppet genialt, ett exempel: "Han var rik nu, Sackeus, han hade bestämt den finaste villan i stan och den finaste frun, klädd i frasande siden. Mjuka mattor täckte golven och dyrbara pjäser av silver och guld stod på buffén.

Nu hade han middag för den firade Mästaren från Nasaret. Men tillställningen blev inte så lyckad som han tänkt. Nej, jag står inte ut längre. Det orättfärdiga godset förföljer mig. Möbler och gardiner tycktes anklaga honom. Du vet väl att vi inte är dina. Det är genom orätt vinning vi kommit in i ditt hus. Här måste bli ändring. Nu har han förstört sin framtid och skämt ut sig för hela livet. - Men själv känner han sig nu befriad och glad och Jesus säger: "Idag har salighet vederfarits detta hus." Till salighet bär det alltid med omvänder. Ja, det gör det alltiämt. (Ur "Vart bär det hän?")

I sina predikningar använde han sig ofta av bilder för att exemplifiera hur det är att leva i Guds närhet. Ofta utgjorde den goda församlingen och ett innerligt fromhetsliv goda exempel. Ett fromt liv leder alltid rätt, leder till Kristus. Din plats i kyrkbänken får ej stå tom - den uppbyggelse du får där både underhåller och fostrar ditt liv.

Vid en andaktsstund i Lunds Domkyrka hade Kloos valt att predika över texten om Änkans skärv. Han tolkade texten allegoriskt. De två skärvarna som änkan lade i offerkistan blev till kroppen och själen, som människan har att överlämna till sin Gud att brukas av honom. Det blev en mättad stämning av tystnad och intensiv lyssnande för åhörarna i domkyrkans kor.

Vid en församlingsvecka behandlade han ämnet "Våra barn". De som hörde honom då säger att han gjorde ett oförglömligt intryck. De minns orden om lydnaden, förlåtelsebehovet och barnaförtroendet. "Ditt barn bär på förlåtelsebehov. Släta därför inte över förseelser och säg inte "Det var inte så farligt". Lär barnet att bedja om förlåtelse och låt det känna att det får tillgift. Då blir hjärtat tillgängligt för Guds förlåtande kärlek och ditt barn får med sig ut i livet den ädlaste gåva".

Kloos var flexibel i formfrågan och kanske ville han använda sig av den form åhörarna känner igen utan att tumma på budskapet. Denna flexibilitet bidrog säkert till att han var så eftersökt. Att han översatte Bibelns miljö till nutidsmiljö hörde sannolikt ihop med att han ville underlätta igenkänning. Han hade

förmågan att ge Bibeln aktualitet - en predikan om synd och nåd är alltid en predikan.

För att tacka ja till kyrkoherdetjänsten i Västra Tunhem ställde han ett ultimatum - att man godtog att han var ute och predikade i andra kyrkor. Detta accepterades. Han lär ha sagt att han inte kunde tänka sig att söndag efter söndag predika för samma människor. Detta skulle bli för enformigt.

Enligt Bertil Edvardsson räknade Kloos alltid med själafienden och hans angrepp. Kampen mellan Gud och den Onde om människans själ hade stort utrymme i hans förkunneelse. Den äktkristna dualismen satte sin prägel på hans predikan och bidrog till att göra den realistisk.

Kloos var en mästare i att hålla bibelstudier inte minst över böcker och personer i GT. Han överförde händelseförlopp och människors handlande direkt in i nutiden. I bilder, liknelser och berättelser levandegjorde han text och ämne både drastiskt och dråpligt. Och det var, säger Edvardsson, som om gnistan var kvar hela livet. Ofta citerade han Pauli ord: "Jag lever inte längre utan Kristus lever i mig". Detta upprepade han ofta och slog sig över hjärtat när han sade dessa ord. K.G. Hildebrand säger i Sv. Dagbladet den 22/5 - 38: "Kloos predikostil är kärleken till människors själar, blicken för deras nöd, som bestämmer honom. Många blev genom hans predikan och hans personlighet väckta till livet i Gud och fick ledning för sitt kristna liv. De tackar för vad Gud givit dem genom sin tjänare Adolf Kloos."

Följande ord av Kloos vill jag gärna citera: "Alla de val som fyller varje enskild människas dag är, och kommer att vara, större än en predikan, en bok - och det är i de små valen vi blir till - som vi danar vår karaktär." Kanske är denna långa mening den största lärdom som Adolf Kloos gav oss.

Någon har påpekat att det i Kloos predikan finns en tendens att övergång från att predika lag till att predika evangelium försvårades av hans besvikelse över det sekulariserade samhällets framväxt. Han kände främlingsskap inför den "nya" sekulariserade människan. Men han gav aldrig uttryck för någon som helst kritik gentemot Kyrkan.

På morgonen den 4/2 -72, Kloos sista levnadsdag, skickade han bud för att ta avsked av närstående och ämbetsbröder. Biskop Helge Brattgård förrättade jordfästningen. Biskopen lät Simeons, tempeltjänarens, lovsång bli grifteord: "Herre, nu låter Du Din tjänare fara hädan i frid efter Ditt ord, ty mina

ögon hava sett Din frälsning." En av de psalmer Kloos älskat allra mest "Härlig är jorden" sjöngs till sist vid denna hädanfärd.

SLUTORD

Rösten från Västra Tunhem har tystnat. Men vi kan dock lyssna till den i de skrifter av och om Adolf Kloos, som jag nämnde i början av artikeln.

På stiftsbiblioteket i Skara finns betydligt mer material att ta del av rörande Adolf Kloos och dit tror jag vi alla är välkomna. Jag vill gärna nämna vilken glädje det berett mig att denna sommar få arbeta med denna artikel och kanske kan den även vara till glädje eller uppbyggelse för en och annan läsare. Jag har känt det angeläget att minnet av denne Riksprost och store Förkunnare ska få leva vidare. Ett mycket varmt Tack vill jag framföra till stiftsbibliotekarien Sven-Olof Ask i Skara, som försett mig med böcker och artiklar till detta arbete.

Allt låg förberett och färdigt vid "mitt" bord när jag kom till Skara och dagarna där har jag i ljusaste minne.

Jag vill också tacka kyrkoherde em. Lennart Nordqvist i Borås, som telefonledes föreslog att jag skulle vända mig till Skara Stiftsbibliotek, som han visste var försett med lämpligt material. Lennart inspirerade mig också att ta mig an denna uppgift, som tack vare honom tedde sig så lockande.

Material till avsnittet om Trogareds kapell kom via mail från Lennart.

Några ord till sist vill jag också rikta till redaktören och förbundsordföranden Anders Nordberg i Jönköping. Tack för att Du redan tidigt stöttade mitt förslag att berätta om Adolf Kloos. Ditt stöd och din uppmuntran har känts så bra under arbetets gång.

Åhus i augusti 2019
Birgitta Dérand